N°. 40. Donderdag 4 October 1906. 6e Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Naar wij vernemen zal de bekende Zendeling-Leeraar ALB. C. KRUYT van Posso, thans met verlof hier te lande, dezen winter vier lezingen houden op:

2 November en 7 December 1906,
4 Januari en 1 Februari 1907,
des avonds ten 8 ure,

in het Gebouw van de Chr. Vereeniging van Jonge Mannen, *Prinsegracht* 4.

Onderwerpen:

1. De maatschappelijke toestand van de inlandsche vrouw en de zending.
2. Het Communisme der heidenen en de Zending.
3. De indruk, dien het Evangelie maakt op den heidenschen geest.
4. De beteekenis van Droomen in de Zending.

De toegangsprijs voor de geheele serie voordrachten bedraagt *f* 2.—.

Gaarne bevelen wij ze met warmte aan, het komt niet dikwijls voor een zoo deskundige op dit gebied te kunnen hooren. Wij twijfelen dan ook niet, of deze talentvolle spreker zal een talrijk belangstellend gehoor vinden.

De West-Indische Begrootingen.

De beide West-Indische begrootingen hebben, zooals zij onlangs door den minister van koloniën bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn ingediend, reeds een onderwerp van behandeling uitgemaakt van Koloniale Staten en Kolonialen Raad, zoodat het feitelijk een paar oude bekenden zijn, die we nu weer in het openbaar zien verschijnen.

Veel valt dus, na hetgeen in de koloniën zelve reeds omtrent deze begrootingen werd in het midden gebracht, onzerzijds te dien opzichte niet op te merken. Toch wel iets nu eerlang de moederlandsche wetgeving over deze staatsstukken haar oordeel zal hebben uit te spreken, en o. a. ongetwijfeld een oogenblik bedenkelijk het hoofd zal schudden over het steeds aangroeiend subsidiecijfer voor Suriname, waar tegenover de omstreeks f 4000 voor Curaçao minder aangevraagd in het niet verzinken.

Terwijl op de begrooting voor Suriname op een totaal aan uitgaven, gewone en buitengewone, van f 4,372.513.61 — op een totaal aan inkomsten, die uit leeningen daaronder begrepen, van f 3.493.330 werd gerekend, moest dus het subsidie-cijfer op f 879.183.61 worden gesteld of omstreeks f 160.000 meer dan voor dit jaar werd toegestaan.

De inkomsten uit de gewone middelen voor 1907 op f 2.174.830 geraamd, overschreden de raming voor het loopende jaar met f 25.000. Hier staat evenwel tegenover dat de gewone uitgaven met 168.265 gld. zijn toegenomen uitsluitend door de noodzaak geboden, waaruit zich dus het hooger subsidie-cijfer hier voldoende zal laten verklaren, om daarover heen te stappen.

Wij meenen evenwel hier te moeten wijzen, in het belang der kolonie zelve, op de abnormaliteit dat de gewone uitgaven thans reeds de gewone middelen met nagenoeg de helft overschrijden, of wanneer men de rente en aflossing der leeningen welker gebruik eerst na verloop van jaren aan de kolonie wordt geacht voordeelen te zullen opleveren, niet medereknt met nagenoeg f 500.000 of ongeveer één vierde.

Deze toestand is een gevolg niet van heden, maar van het verleden.

Onze west-indische koloniën en het daar te voren door de achtereenvolgende besturen tot voor korten tijd gevoerd beheer doen ons denken aan een grondbezitter, die zijn huis netjes en knus inricht, er een tros van bedienden op na houdt — hij kan het niet minder — zich een renstal aanschaft, en zoo meer, maar zich om zijn bezit, waaruit hij dit alles moet halen, weinig bekommert, totdat hij op 'n gegeven oogenblik merkt dat dit niet meer voldoende opbrengt om dat alles te bekostigen — hij in schulden zal geraken.

Hier houdt de vergelijking evenwel op, want wanneer zoo iemand verstandig is, gebruikt hij de noodig geworden hypotheken niet om zijn kostbaar huishoudentje voort te kunnen zetten, maar om z'n goed er weer bovenop te helpen, niet alleen, maar bezuinigend ook daarbij op z'n gewone uitgaven.

Dit laatste blijkt nu voor een staat heel moeilijk, ook in een kolonie, waar integendeel in elk dienstvak de neiging bestaat om de vleugels breeder uit te slaan. Een voorbeeld hiervan levert de minister door de mededeeling, dat de gouverneur van Suriname een aantal voorstellen van de departementschefs tot een gezamenlijk bedrag van f 177.455, niet heeft overgenomen.

Hoezeer dus een rem op bedoeld streven reeds aanwezig is, meenen wij toch dat het zijn nut kan hebben dat door der daartoe bevoegde macht de weg voor de naaste toekomst worde afgebakend.

Men is in een kolonie maar al te zeer geneigd de toestanden te vergelijken met die in landen, welke na eene ontwikkeling van eeuwen tot vollen bloei zijn gekomen, maar te vergeten dat, tengevolge van de meerdere ontwikkeling der hulpbronnen hier over middelen wordt beschikt, welke die betere toestanden mogelijk maakten.

Nuttig — noodig — urgent zelfs! wordt bij zulke valsche vergelijking wat veelal slechts gewenscht mag worden geacht.

De moederlandsche wetgever heeft echter het recht te verlangen dat het subsidie door het rijk uit te keeren, niet strekke om aan wenschen te voldoen, welke hoe nuttig ook niet in overeenstemming zijn met den huidigen stand van ontwikkeling der kolonie.

Alles voor de bevordering der economische welvaart, die de kolonie in staat zal moeten stellen hare huishouding te verbeteren — nieuwe meubeltjes aan te schaffen en de oude op te knappen en te vergulden — voor de huishouding zelve niets, dient o. i. het beginsel te zijn.

Gaat men toch op den ingeslagen weg voort dan zullen steeds in landen, waar nog zooveel op allerlei gebied te verrichten valt, wat men ook aanwende om den economischen toestand te verbeteren, de middelen blijven te kort schieten om in te spoedig opgekomen behoeften te voorzien.

Niet alleen het moederland zou daarbij de verliezende partij wezen, maar ook de kolonie, want slechts de strijd om het bestaan staalt zoowel staat en kolonie als individu.

Men moet daar ginds zoowel als hier leeren te leven van hetgeen men heeft; het moederland zorge slechts als trouwe voogd dat het hebben, waaruit men zijne middelen put, ginds meerdere.

In dit laatste opzicht kunnen wij, wat Suriname betreft, ook over deze begrooting tevreden zijn, waar door den voortgezetten aanleg van den kolonialen spoorweg en de in het leven te roepen bacoven-cultuur staat te wachten, dat bestaande bronnen, meer binnen het bereik gebracht, rijkelijker zullen gaan vloeien, een nieuwe bron van inkomsten zal worden geopend.

Minder bevredigend moet uit dezen hoofde worden geacht wat de begrooting voor 1907 voor de kolonie Curaçao in uitzicht stelt, waar op eene begrooting van een totaal van 860.607 gld. 35 aan uitgaven tegenover een bedrag van 528.920 gld. aan inkomsten, slechts de onder art. 27 voorkomende post; »uitgaven in het belang van de cultures, van de bijenteelt en van de waterverschaffing in de kolonie" ad 58000 gld. kan worden geciteerd, als strekkende om de economische welvaart dezer kolonie te vermeerderen.

Hoezeer de hier bedoelde maatregelen alleszins nuttig en urgent moeten worden geacht, waar

— bij welslagen — het dreigend spook van hongersnood en schaarschte voor de groote massa der bevolking zal worden gekeerd, zal toch niet kunnen worden verwacht. met het oog op den geringen omvang dezer eilanden, dat hieruit in voldoende mate de middelen zullen worden gevonden voor de. nu reeds kostbare huishouding. Jaren van schaarschte leveren nu veeleer buitenkansjes voor die middelen op uithoofde van de dan noodige meerdere invoeren. Er behoort dus o. i. meer te worden gedaan. Wat? Enkele vragen slechts;

Wij hebben van het plan van een droogdok voor Willemstad hooren verluiden. Hoe staat het daar nu mede?

Het particulier initiatief is, meenen wij, te New-York reeds werkzaam ter aanmoediging van het tourisme in den geest als voor Hawai, de Philippijnen en Corsica thans wordt gewerkt. Ligt het niet op den weg van het bestuur dit initiatief aan te moedigen en krachtig te steunen?

Waar wij hiervoren het beginsel stelden dat de gewone inkomsten dezer koloniën behooren te voorzien in de gewone uitgaven, kan het niet in onze bedoeling liggen te verwachten dat de wetgever van heden zich tegen begrootingen uitspreke, die het logisch gevolg zijn van het samengaan ten deze der wetgevingen in moederland zoowel als koloniën tot op heden.

Het beginsel zelf evenwel, in het moederland zoowel als in de koloniën aanvaard, kan aan beide partijen slechts ten goede komen, daar het. bij den door het moederland voor de economische oplossing dier koloniën nu reeds voor Suriname verleenden en voor Curaçao in meerdere mate te verleenen steun. eene gezonde evolutie dáár in de hand te werken, het moederland in de toekomst offers zal besparen. die ginds menigwerf ontijdige behoeften in het leven scheppen.

Het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Met betrekking op het Neerlandia-Curaçao-incident, waaraan, dit ter beleering van een zich Phillomanicus noemenden criticus in de Maasbode, in de perskroniek van ons blad genoegzaam aandacht werd geschonken om daarop, ter voorkoming van herhalingen, in onze west-indische rubriek niet terug te komen, schreven we naar aanleiding van het jongste ultimatum, door het bestuur der groep Nederlandsche Antillen aan het Hoofdbestuur van den Bond gesteld, in ons nummer van den 30en Augustus ll. het volgende:

„Het geldt hier dus eene quaestie tusschen de groep Nederlandsche Antillen en het hoofdbestuur van den bond, terwijl het groepsbestuur er eene zaak van heeft gemaakt tusschen groep en bond, en op o.i. ietwat lichtvaardige wijze, welke zou doen gelooven, wanneer de namen van het groepsbestuur ons niet anders leerden, dat de algemeene nederlandsche idee er toch eigenlijk maar 'n beetje losjes op zit, de banden tusschen groep en bond, welke aan de eerste reeds ten goede kwamen en nog meer beloofden te zullen komen, dreigt te verscheuren."

P. ziet in het vorenstaande, waarvan hij bij haastige lezing het door ons thans hiervoren gespatieerde over het hoofd zag, eene insinuatie aan het adres van het groepsbestuur. Insinuatie wil naar wij meenen aan opzet doen gelooven en waar wij in casu, de nederlandsche idee, van het groepsbestuur boven verdenking stelden, is het toch duidelijk genoeg, dat onze critiek op het groepsbestuur het opzet-element wegcijferde.

Wil P. soms dat aan het groepsbestuur der N. A. op Curaçao zelfs de immuniteit tegen critiek verzekerd zij? Wij zijn zoo vrij ons het recht van critiek voor te behouden, vooral waar het hier o.i. een quaestie van koloniaal belang betreft waarin niet alleen het hoofdbestuur, waarop ieder de pijlen van zijn vernuft kon richten, maar ook de houding van het groepsbestuur voor den outsider als wij, onpartijdige, doch belangstellende toeschouwers o.i. daartoe gereede aanleiding geeft.

Als gevolg van de algemeene vergadering den 28en Maart ll op Curaçao gehouden werd op voordracht van het groepsbestuur een hierdoor opgesteld ultimatum, aan het hoofdbestuur van den Bond te stellen, aangenomen, waarin het volgende voorkomt:

„Niet alleen de Groep „Nederl. Antillen" doch het geheele Curaçaosche volk verwacht van het hoofdbestuur, dat nu het Neerlandia voor deze lage daad beschikbaar stelde, het voor die beleediging genoegdoening zal verschaffen.

„Wij verwachten, dat het eerste middel daartoe zal zijn het woordelijk opnemen in Neerlandia van het verslag dezer vergadering en alles wat de Curaçaosche pers over deze zaak geschreven heeft of nog zal schrijven.

„Mocht het hoofdbestuur niet genegen zijn te voldoen aan onzen wensch om onze grieven te herstellen, dan zal de Groep „Nederl. Antillen" na haar kort doch eervol verleden niet langer kunnen blijven bestaan."

Eene genoegdoening die allen ook het groepsbestuur bevredigde bleef uit. Of zij in den verwachten d.i. gewenschten vorm mogelijk ware geweest, zullen wij straks nagaan. Hier volge nog eerst wat in het jongste ultimatum van het groepsbestuur niet meer verwacht, doch geëischt wordt

„Wanneer nu het hoofdbestuur bereid zal gevonden worden in het September nummer van Neerlandia het woordelijk verslag onzer laatste algemeene vergadering en dezen brief op te nemen, alsmede daarin ruiterlijk te erkennen, dat de toon van het gewraakte stuk beleedigend en ongepast was en de anonieme plaatsing verkeerd geweest is, dan zullen wij rekenen, dat aan de eer is voldaan.

„Mocht het hoofdbestuur niet genegen zijn ten volle aan onze billijke eischen te voldoen, dan kunnen wij u de stellige verzekering geven, dat tot de onmiddelijke ontbinding van de Groep Nederlandsche Antillen besloten zal worden."

Het verschil tusschen beide ultimatums springt o.i. den ook maar eenigermate aandachtigen lezer dadelijk in het oog. In het eerste wordt van een wensch, van verwachten gesproken, in het tweede stelt men bepaald geformuleerde eischen, waarbij nog een openlijk amende honorable van het hoofdbestuur wordt gevorderd. Dat verschil deed ons, ook naar aanleiding van een opmerking van de Wekker den twijfel uitspreken of de in het jongste ultimatum in zijn nieuwen vorm vervatte bedreiging wel de volle instemming van de leden der groep wel droeg, daar zij een waarschijnlijke breuk in het vooruitzicht stelde.

Dat wij in het geloof aan de waarschijnlijkheid eener breuk thans, niet alleen staan, blijkt uit P's betoog zelf, waar deze te kennen geeft, dat op Curaçao zeker niet weinigen eene verzoening uitgesloten achten, „daar de redactie van Neerlandia naar alle waarschijnlijkheid toch een wezenlijken misslag zal blijven ontkennen."

Bij de gedachte aan hetgeen mogelijk te wachten staat komt als van zelf bij een overzicht der zaak de vraag te berde of voor de nagenoeg onverklaarbare houding van het hoofdbestuur van den Bond geen aanleiding kon bestaan. En wij meenen dat zulk eene aanleiding wel degelijk aanwezig kan worden geacht in het eerste ultimatum reeds, waarin, nadat al door het incident van den Brandhof een zekere ontstemming bij het hoofdbestuur moest zijn gewekt, voor de gevraagde genoegdoening eene gewenschte richtlijn werd aangegeven, welke onmogelijke was te volgen, daar toch niets meer of minder dan de opname van een heel dossier in het maandblad met beperkte ruimte van den Bond werd verlangd.

Wanneer men bij iemand, ontstemd reeds door voorafgegane onaangenaamheden, zij het ook dat hij zich die zelf op den hals haalde, aan komt zetten met onmogelijk te vervullen wenschen als voorwaarde voor eene verzoening, geeft zulks blijk van eene onhandigheid, die wij gevoegelijk in een verantwoordelijk bestuur onder de gevallen eener lichtvaardige tactiek meenen te mogen rangschikken.

Wanneer, als gevolg o.i. van zulke tactiek, de gewenschte verzoening niet tot stand komt, moet bij de daaruit voortvloeiende meerdere spanning het stellen van een tweede ultimatum in krassere termen, waarbij naast een nieuwen harden eisch een o.i. nog onredelijke eisch — het verslag der bedoelde vergadering en de brief van het groepsbestuur beslaan in de resp. nummers der Amigoe te zamen 15 kolommen druks — als voorwaarden werden gesteld, o.i. een tweede onhandigheid worden geheeten.

Die onhandige tactiek gaat voor den criticus in de eerste plaats uit van het leidend groepsbestuur, waardoor ook voordat het door de algemeene vergadering van den 28en Maart ll. werd aangenomen het eerste ultimatum was opgesteld, waarbij de quaestie zooals wij aanduidden eene tusschen groep en bond werd gemaakt, terwijl het verslag der vergadering in de Amigoe van den 31en Maart ll. en ook P. nog eens ons leeren, dat toen, dank zij ook wat de leden van het groepsbestuur in het midden brachten, een verzoenende toon de bovenhand had, hetgeen o.i. de vraag wettigt of hiervan niet beter partij hadde kunnen worden getrokken, dan om de goedkeuring te verwerven op een onmogelijk ultimatum, dat aan de beëindiging van het geschil waarschijnlijk meer kwaad dan goed heeft gedaan.

Wij meenden dit alles te moeten releveeren, hoe onaangenaam het sommigen in de ooren moge klinken, daar de waarheid over het geheel nimmer gaarne wordt gehoord, omdat in elk geval het besef, dat niet alleen bij het hoofdbestuur van den bond maar ook in de kolonie Curaçao een deel der schuld ligt aan den huidigen precairen stand der quaestie slechts nuttig werken kan.

Volgens het jongste ultimatum van het groepsbestuur bestaan slechts twee mogelijkheden: het hoofdbestuur voldoet aan de gestelde eischen en de groep N. A. blijft bestaan, of het hoofdbestuur weigert en de groep N. A. wordt ontbonden. Dit laatste wordt door ons en naar wij uit het schrijven van P. meenen te mogen opmaken, ook door niet weinigen op Curaçao gevreesd. Wij meenen dat indien het besef, waarvan wij spraken, ook tot het groepsbestuur mocht doordringen, het dit alsnog een derde, alternatief aan de hand zou doen, terug te keeren op den ingeslagen weg der gevolgde tactiek en een anderen weg te kiezen. 'n Beetje meer toeschietelijkheid van beide zijden en een incident, dat nu waarachtig al lang genoeg geduurd heeft, behoort tot het verleden.

Mocht het hoofdbestuur tòch toegeven, nu dan zou het besef dat beiden schuld hebben gehad, aan het feit eener verzoening slechts meerdere kracht kunnen bijzetten.

Het September-nummer van Neerlandia is intusschen verschenen en wij lezen daarin het volgende:

„Groep Nederlandsche Antillen vorderde in dit nummer opneming van een vergaderingverslag en van een brief aan het Hoofdbestuur, met eisch van antwoord.

Daar het Hoofdbestuur in Augustus alom verspreid was en eene vergadering geheel onmogelijk, moest aan de Groep worden bericht dat beslissing zoo spoedig mogelijk zal volgen."

Feitelijk zou nu volgens de stellige bewoordingen van het ultimatum, de ontbinding der groep moeten volgen. Zij zal op het schrijven van het hoofdbestuur nu waarschijnlijk nog wel uitblijven. Maar heeft het groepsbestuur bij het stellen zijner eischen aan deze en andere mogelijkheden wel gedacht, die zich blijvend kunnen verzetten tegen het voldoen daaraan ten volle?

Moge dit schrijven er toe leiden dat ook op Curaçao de zaak nog eens goed worde overwogen in het belang der kolonie, waaromtrent het ons niet om het even is, of een Bond, die daar in den geest onzer Vereeniging nuttig werkzaam was en nog kan zijn, vasten voet blijve houden al dan niet.

Het hoofdbestuur van dien Bond heeft zeer zeker gefaald en daardoor eene groote ontstemming in de kolonie gewekt, maar dáár heeft men het 't hoofdbestuur niet gemakkelijk gemaakt zijne fout te herstellen. Integendeel!

Door eene onhandige en als zoodanig lichtvaardige tactiek is daar o.i. veel bedorven.

Hoewel de toon, waarin het artikel van P., dat ons eerst dezer dagen in handen kwam, 'n weinig ongewoon was en dies eigenlijk heelemaal niet tot 'n wederwoord noodde, zijn wij hem toch dankbaar ons daardoor aanleiding te hebben gegeven een standpunt, dat we met het oog op een beperkt bestek slechts vaag hadden omlijnd nader uiteen te zetten.

Het blad, dat aan P. gastvrijheid in zijne kolommen verleende, de Maasbode, in de kolonie nog al gelezen wordende, noodzaakt dit alleen ons om op het zonderlinge schrijven en de aanklacht door P. tegen ons ingebracht, even in te gaan:

Wij schreven 30 Aug. ll.

„Het is echter de vraag of de, hierin vervatte bedreiging wel de onvoorwaardelijke instemming heeft niet van het bestuur der groep, maar van de groep Nederlandsche Antillen.

„Men vraagt zich af, schreef de Wekker, of het groepsbestuur, na de briefwisseling tusschen hetzelve en het hoofdbestuur na de jongstgehouden algemeene vergadering, wel gerechtigd was, zonder toestemming van zulk een vergadering, een dergelijke pertinente verklaring af te leggen, zulk een ultimatum te stellen."

P. schreef naar aanleiding hiervan:

Het Koloniaal Weekblad steunt louter op het gezag van De Wekker, als het de mogelijkheid beweert van meeningsverschil tusschen het groepsbestuur en de leden" en geeft dan als volgt dit zonderlinge overzicht van den toestand, om te doen uitkomen dat deze geen invloed op onze meening zou kunnen hebben gehad:

„Het verloop der zaak leert: 1°. dat het eerste ultimatum, door de leden zelf goedgekeurd, veel ongunstiger was dan het tweede, door het bestuur samengesteld; wie het meerdere eischt, eischt toch zeker het mindere; en 2°. dat de leden zóó dikwerf en zóó luide hun vertrouwen in het bestuur te kennen gaven, dat zij de verzachting en verduidelijking door het bestuur in het tweede ultimatum, logisch zouden hebben moeten goedvinden.

Het eerste ultimatum veel ongunstiger dan het tweede? Eerst: wij wenschen, wij verwachten, dan eischen! Wie het meerdere wenscht, eischt nog niet het mindere! Maar is hier bovendien wel sprake in den zin als P. bedoelt van meerder of minder? Ja, men heeft op Curaçao bij kalmer nadenken de mogelijkheid ingezien van den wensch om „alles wat de Curaçaosche pers over deze zaak geschreven heeft of nog zal schrijven" in Neerlandia op te nemen, maar stelt in stede daarvan den eisch aan het hoofdbestuur in zijn maandblad: „ruiterlijk te erkennen, dat de toon van het gewraakte stuk beleedigend en ongepast was, en de anonieme plaatsing verkeerd geweest is." Wat weegt zwaarder: 'n onmogelijke wensch, waaraan toch niet kan worden voldaan, of 'n harde eisch?

Verzachting en verduidelijking van het eerste in het tweede? Ja het tweede met zijn: „opnemen en maak daarbij je excuses, of we gaan er uit" laat aan duidelijkheid niets te wenschen over, maar verzachting? Men moet maar durven zoo iets te beweren.

Bij zulke drogredenen, geeft ons op grond van de feiten, in het juiste licht van den nuchteren opmerker bezien, en eene opmerking in een curaçaosch blad gegronde twijfel, betreffende de onvoorwaardelijke instemming tusschen bestuur en groep, onzen criticus aanleiding tot de volgende traaie. zichzelve en ook den schrijver genoegzaam veroordeelende conclusie:

„Tegen den aanblik der dingen in, derhalve, gaat H. K. W. met De Wekker mee in verdachtmaking

van het groepsbestuur. Duidelijk wordt door beide bladen — wat een vreemd vriendenpaar — te kennen gegeven: het is best mogelijk, dat het bestuur lang niet zoo verzoenend gestemd is als de leden, dat het hem geen ernst is met de handhaving van het Verbond!"

Wij weten dat het groepsbestuur betere vrienden heeft dan dezen. Het heeft zulks, onhandig maar eerlijk, zeker verdiend.

Oost-Indische Berichten.

Verzoek om Vrijstelling. Eenige dagen geleden liep door de pers het bericht, dat de nieuw-benoemde president der Javasche Bank, de heer Mr. C. Vissering, van de schutterij een biljet had thuis gekregen, waarbij hij opgeroepen werd om voor den krijgsraad te verschijnen, teneinde, indien geen geldige redenen voor vrijstelling bestonden, bij genoemd corps te worden ingelijfd.

Er werd toen in de bladen, die het geval bespraken, bijgevoegd, dat bedoeld college danig met de kwestie zat te houden.

Wij kunnen thans mededeelen, zoo schrijft de *Javabode*, dat dit bericht, wat het eerste gedeelte betreft, waarheid bevat.

De heer Vissering is inderdaad opgeroepen, doch heeft, om tot vrijstelling te geraken, den gebruikelijken weg ingeslagen en een request ingediend bij den directeur van het binnenlandsch bestuur, die daarover de beslissing heeft, mede onderteekend door de beide directeuren der bankinstelling, de heeren J. F. H. de Vignon VandeVelde en A. van Suchtelen.

Dit request behelst het verzoek, om een gouvernementsbesluit uit te lokken, waarbij aan den president en de directeuren der Javasche Bank vrijstelling wordt verleend van persoonlijken schutterlijken dienst.

Het werd door den directeur, om advies gezonden aan den krijgsraad der bataviasche schutterij, die j.l. Zaterdag bijeenkwam. En door deze is het verzoek met zeer gunstig advies aan bedoelden departementschef geretourneerd.

Hiermede is de kwestie zoo goed als uit de wereld en men kan er zeker van zijn, dat binnenkort de afkondiging van het betrekkelijk besluit in de *Javasche Courant* zal plaats hebben en dus de lijst van vrijstellingen opnieuw zal zijn verlengd.

Men vertelde ons — maar wij zijn er niet zeker van, dat onze zegsman in ernst sprak — dat een collectief verzoek tot vrijstelling van alle hoofden van bankinstellingen en handelshuizen aan en bij de Kalibesar, met den president, de leden en den secretaris van de Factorij voorop, thans in de maak is.

Hindia Kampen. Hoe weinig men in Indië begrip heeft van hygiëne en wat daarmede verband houdt, blijkt uit het volgende:

Te Meester Cornelis op het assistent-residentie-bureau kwam een onzer geneesheeren onlangs aangifte doen van een geval van diphtheritis in de afdeeling. Dergelijke dingen worden door een commies behandeld.

Zoo ook hier. De commies nam met nauwkeurigheid van de voornamen van den patient, den vader van dezen, het huisnummer en wat nog meer noodig is voor de bestrijding van besmetting van bestuurswege nota. Wat er verder zou gebeuren, vroeg de geneesheer.

— Voorloopig, niets, was het antwoord.

Maar er diende toch een bordje met „besmettelijke ziekte" voor de deur te komen? meende de dokter.

Waarschijnlijk met een medelijdend lachtje over het gebrek aan staatsbladen-kennis, waarvan de Aesculaap zoo openlijk blijk gaf, heeft de commies geantwoord: dat dit eerst zou gebeuren, wanneer de ziekte epidemisch was.

Een dokter mocht nu beweren, dat zoo'n bordje dus niet meer noodig was, dat men, juist om besmetting en daardoor een epidemie zooveel mogelijk te bestrijden, een bordje voorhing — de heeren van het bestuur, de menschen, die met overweldigende snuggerheid keuren maken over duizend-en-één dingen, weten dat veel beter. De bepaling zegt: eerst een epidemie, dan een bordje!

De dokter ging naar den assistent-resident. Die achtte zich niet bevoegd, god beter 't de keur te overschrijden.

Doux pays! (*Bat. Nwsbl.*)

C'est plus qu'un Crime! . . . — Wij hebben' meldt het *Bat. Nwsbl.*, waarlijk te doen met het *Soer. Hbld.* of liever met zijn buitenzorgschen correspondent. Deze schreef eenigen tijd geleden naar Soerabaya:

„Eerstdaags zal de raad van justitie te Batavia een eigenaardige zaak te behandelen krijgen.

Een ingezetene onzer veste schaakte de vrouw van een burgemeester; een snood misdrijf voorwaar, bijna gelijk aan majesteitsschennis.

De burgemeester was over de ontrouw zijner echtgenoote diep verontwaardigd. In plaats van onder zijn jonge gemeentenarinnen een aardig gaaike te zoeken, de geschaakte vrouw was alles behalve jong meer, diende hij een aanklacht in bij de politie."

Dit stukje heeft de aandacht getrokken van *Het Centrum* en natuurlijk zijn verbolgenheid opgewekt.

„Hoe vaak reeds is niet geklaagd over de verslapping van zedelijke begrippen, waardoor onze jongelui worden aangetast, wanneer ze naar Indië gaan", zucht het blad.

En met bezorgdheid wordt deze toestand door ouders en andere belangstellenden gezien, terwijl ook van Regeeringswege wordt gevoeld, hoe slecht het zedelijk bederf werkt ten opzichte van het gezag en van ernstigen arbeid.

Maar het is waarlijk geen wonder, dat alle pogingen tot verhooging van peil falen, wanneer men ziet hoe de indische pers dezen geest van moreele inzinking aankweekt.

Zóó te schrijven — aldus besluit *Het Centrum* — is niet minder dan een misdaad."

Ja, het is dan ook verschrikkelijk, zoo onzedelijk als we hier zijn, vooral in vergelijking met Holland. Dáár lees je bijv. nooit in de kranten van echtbreuk (ofschoon die er niet minder om gepleegd wordt); wel van christelijke en andere onderwijzers, voor den rechter getrokken wegens onzedelijke handelingen met minderjarige kinderen e. d. m. En ook dit doen de bladen liever niet, want dat „kweekt den geest van moreele inzinking aan." . . . Wat hebben de menschen te weten, dat het in Utrecht en in Limburg en elders nu juist geen heilige boontjes zijn!

Het *Soer. Hbld.* mag zich nu wel terdege verontschuldigen en beterschap beloven! Ga heen, broeder, en zondig niet meer!

Een Semarangsche handels idylle. „De Semarangsche handel wordt tegenwoordig in rep en roer gebracht, zoo schrijft A. M. I. uit Semarang aan het *Nieuws van den Dag*, door een serie faillieten. Pas weer een groote ijzerhandelaar en een lijnwadenhandelaar. Als er zooiets aan 't handje is, kun je de diverse „toewan toko" als razenden in het handelscentrum rond zien rennen, van de Weeskamer naar den advocaat, van dezen naar den griffier van den Raad v. J., van dezen naar sobat A. en sobat X., dàn met nieuwe plannen, weêr naar de Weeskamer, weêr naar den advocaat, enz. enz. Telefonen trillen van kantoor tot kantoor. Tokowagens hollen elkaar na, elkaar tegemoet, elkaar vóór, om 't eerste ergens bij te zijn. De crediteuren kijken zuur. De failliet kijkt „vermoorde onschuld." De advocaten wrijven zich in de handen. Voor hèn is ieder failliet een goudmijntje. Zij zijn de vliegen, die azen op den verrotten bankbreuk-rommel. Wie er ook verliest, zij winnen. Hoe meer ellende, hoe meer gemier, hoe meer ruzie: beter voor hen.

Het is eenvoudig enorm, zooveel als de heeren van de balie aan zoo'n failliet verdienen. Toevallig was ik onlangs in de gelegenheid, de „kosten" berekening te zien, vallend op een faillieten boedel, waarom braaf geprocedeerd was. Het mooiste is dan als meneer Mr. A. van kantoor X, aan 't bakkeleiën is met meneer Mr. B. *van 't zelfde kantoor X*, en deze weer tegen Mr. C., óók *van 't zelfde kantoor X voor verschillende cliënten!!!*

Om eens enkele cijfers te noemen. Op een boedel, die nog ongeveer 30 mille actief bezit, tegen circa 70 mille passief, komen thans, enkel aan proceskosten enz. enz. van heeren advocaten . . . . ruim 11, vermoedelijk 12 mille, die in hun geheél van 't actief afmoeten! Een der processen hierover, van een crediteur tegen de Weeskamer over een hypotheek-kwestie van 3 mille, kostte aan pleidooien, memories enz. enz. van de 2 advocaten er in optredende ruim 2½ mille!! Een andere perkara, over een vordering van ongeveer 2¼ mille sleepte 2800 gulden kosten achter zich na! Is het bar en bar of niet, al dat geprocedeer en geguochel, waardoor het actief bezwaard wordt met bijna de helft van de waarde, die in de brandkast van een advocatenkantoor verdwijnen? En wie betalen dit ten slotte? De crediteuren, die natuurlijk bij eventueel accoord later een des te lager procent uitbetaald krijgen, naarmate de rechtsgeleerde raadslieden (???) hooger salaris rekenen.

Men spreekt er wel eens van, dat de Chineezen den inlander en zelfs den Europeaan beetnemen en uitzuigen, maar is er wel eens approximatief geschat, hoeveel tonnen er jaarlijks in Indië door de rechtsgeleerde heeren van de balie worden afgetapt aan Chineezen? Ik zeg tonnen, géén duizenden, en ik weet wat ik zeg. Onlangs hoorde ik door een dezer heeren zeggen, dat zijn collega „maar" (!!!) twaalf mille aan een civiele procedure had verdiend van een Chinees! En nu déze verloopen, verongelukte boedel van slechts éven 30 mille actief, waarover zóó geharreward is, dat, bijna 12, zegge bijna 12 mille onkosten op zijn gekomen. „Maar" (!!!) 12 mille had ik ook in dezen moeten zeggen.

Eén mijner kennissen, die klerk op een advocatenkantoor is, vertelde mij laatst van een gefailleerden Chinees, die daar hulp kwam zoeken, maar, met het oog op zijn beroofde financiën, vroeg: of men hem niet het vel over de ooren wilde halen, en niet „*terlaloe mahal*" zou zijn?

„Wat . . . . *mahal!* . . . . wat dacht je anders?" moet het antwoord zijn geweest „*failliet, is mahal*, dat weet je toch wel . . . . *als je failliet wilt, moet je 't kunnen betalen!*" . . . ."

Is dit niet teekenend?

Intusschen schijnen de Chineezen toch ook langzamerhand in te zien, dat het oliedom zou zijn, zich langer als schapen te laten scheren. Indien het waar is, wat hier in handelskringen met schrik wordt gemompeld, dan zijn de Chineezen bezig, een Handels-Vereeniging op te richten, waarvan de leden zich verbinden zullen, eventueele geschillen door arbitrage te doen beslechten. Dit zou stellig een zéér verstandige zet zijn van de Chineezen, en heel wat lapjes van duizend in hun eigen brandkast houden."

Arbeid van Gestraften. Het voornemen der regeering om in het algemeen geen gestraften meer te werk te stellen aan de onbewoonde erven hier, zal, naar wij vernemen, nog niet worden ten uitvoer gelegd, omdat de gouverneur-generaal eerst de gevolgen van een dergelijken maatregel wil overzien.

Met het oog daarop zullen dus thans weer gestraften worden tewerkgesteld, op al die erven, welke, ook vroeger door dwangarbeiders werden onderhouden, en waarvan het onderhoud thans buitengewone uitgaven vordert.

Van onderhoud door dwangarbeiders zijn nu echter uitgesloten die erven, welke thans worden onderhouden, zonder dat daarvoor buitengewone uitgaven noodig zijn. Voor dit onderhoud zullen in de eerste plaats politieoneel gestraften worden gebruikt, die bij de schouten geplaatst blijven.

(*Bat. Nwsbl.*)

Naar Deli. Men deelt ons mede, dat de Procureur-Generaal Zaterdag ll. naar Medan is vertrokken. Met welk doel wist onze berichtgever ons niet te zeggen. Wellicht staat de reis van den heer Van der Zwaan in verband met den te vestigen Raad van Justitie te Medan. Wellicht ook met de klachten van den heer Mr. Van den Brand. Er zijn daar nog meer zaakjes aanhangig, waar wel eens door een onpartijdig en hoogstaand rechterlijk ambtenaar onderzoek naar mag worden gedaan.

(*Nieuws v. d. Dag*).

S. L. van Nierop & Co. In verband met het ernstig geldelijk verlies, onlangs door de firma S. L. van Nierop & Co. te Soerabaja geleden, bij de verdwijning van haar kassier, moet worden gebracht het feit, dat de heer W. E. L. Weinberg, een der vennooten van de koophandelzaak, als zoodanig is uitgetreden en alleen de heeren S. L. van Nierop en J. Cohen Tervaart, de overige vennooten, overblijven. Dezen zetten met hunne commanditaire de zaken voort.

(*Soer. Hbl.*)

Journalistiek. Men schrijft uit Nederland aan het *Nieuws v/d Dag*: *v. N. I.*

Uw sympathieke collega, de Heer H. H. Moreu, treft het niet *in patria*.

Eene nierziekte, waarvan de sporen zich reeds in Indië vertoonden, zal het verwijderen van de rechternier noodzakelijk maken, eene operatie waarbij het gaat om *to be or not to be*. Behalve belangrijke onkosten en gevaar, sleept dit met zich 'n zes weken op den rug liggen . . . . in 't geval de operatie lukt! Anders, ja, anders h é é l wat langer. Laten we er het beste van hopen.

De Heer Moreu gevoelt zich overigens bizonder wel en opgewekt en aanvaardt het geduchte „koopje" met gelatenheid.

Als alles goed afloopt, gaat hij 20 October a.s. weer te scheep naar Indië.

Onze boeven. „Als men hier de plaatselijke dagbladen zoo doorleest, aldus de Bat. corr. der *Locomotief*, dan krijgt men het idee: „Jongens, dat gaat tegenwoordig hier een aardig gangetje." Op de eene plaats in onze stad komt een bende van 9 gewapende personen, met zwart gemaakte gezichten, pogingen doen om in te breken. Op een andere plaats wordt werkelijk ingebroken, door drie gewapende roovers, en wordt een vrouw van al haar juweelen sieraden beroofd.

Te Tangerang, een uurtje van hier, wordt des morgens door eene gewapende bende voor een kleine f 3000 aan opium gestolen uit de Gouvernements verkoopplaats. De ondergravingen bij Inlanders zijn niet van de lucht af, wanneer ik die oneigenlijke combinatie van uitdrukkingen mag gebruiken. Inderdaad, het is tegenwoordig te Batavia in „orde", dat mag gezegd worden.

Aldus redeneerende, is de indruk, dien men krijgt van den gang van zaken een tamelijk onrustwekkende, en wanneer eene dergelijke combinatie van misdaden op één dag in een Europeesche plaats voorviel, zou men er ook ongetwijfeld van hooren; dan werd er moord en brand geschreeuwd. Terwijl hier, hoe het komt weet ik niet, dergelijke *au fond* toch eigenlijk schrikkelijke dingen doodkalm worden opgenomen.

Men is hier buitengemeen meegaande en bedaard op het punt van misdaden, en niet alleen de autoriteiten maar ook de misdadigers zelf zijn veel gemoedelijker dan in Europa."

Bezuiniging. Uit Padang schrijft Payen aan het *Nieuws van den Dag*: »Dat er blijkbaar niet het minste ernstige streven bij de Regeering voorzit, om te bezuinigen, bewijst weer de plaatsing van een dominee te Fort de Kock. Nadat ds. Griethuijzen vertrokken was, is er ernstig over gedacht door den resident om voor te stellen, dat ambt te F. de K. niet meer te doen vervullen. Of er inderdaad een voorstel dienaangaande is ingediend, is mij onbekend, maar wel weet ik, dat eenige maanden later Ds. Verhoeff hier geplaatst werd. Als men nu nagaat, dat die predikant ongeveer niets te doen heeft, (alleen 2 uur in de week catechisatie-les en zoo nu en dan eens voor leege stoelen preeken), en voor tijdverdrijf met de officieren mee op marsch gaat, of kool gaat planten, dan zal men toch moeten erkennen, dat de f 950 (zegge negenhonderd vijftig gulden) traktement per maand, ± f 80 huishuur, plus vergoeding voor reis- en verblijfkosten beter hadden besteed kunnen worden, — te meer, daar er op Padang ook al een predikant met weinig bezigheden zit, die toch best belast zou kunnen worden met den dienst te Fort de Kock.

Waar er op nietigheden bezuinigd wordt, is dit een verkwisting, die niet verantwoord is.

Hierop even te wijzen, vond ik niet overbodig.«

Javanen in Indo China. De heer Hardouin, met eene zending naar Java belast geweest, om te onderzoeken of en op welke voorwaarden immigratie van javaansche arbeiders in Indo China mogelijk was, heeft onlangs in de Kamer van landbouw te Saigon o. a. het volgende meegedeeld:

»Het Nederlandsch-Indisch gouvernement blijkt wel genegen om de uitzending van koelies naar Indo China toe te staan onder zekere voorwaarden natuurlijk, als waarborg voor hun welzijn. De Nederlandsche autoriteiten willen in werkelijkheid niet, dat hare onderdanen het land verlaten, zonder waarborg voor eene goede behandeling en de zekerheid, dat ze het in het nieuwe land minstens even goed hebben als in het eigen land en daar niet op een gegeven dag aan hun lot overgelaten worden.«

De Pasar Gambir te Batavia.

De jongste Jaarmarkt te Weltevreden gehouden, werd door den heer Pott, Directeur van O. E. N. met de volgende rede, waarvan ons een afdruk werd toegezonden, geopend:

Dames en Heeren!

Op verzoek van den Voorzitter van den Gemeenteraad van Batavia heb ik mij belast met de aangename taak tot opening van deze Pasar Gambir een enkel woord te spreken tot hen die door hunne tegenwoordigheid van hunne belangstelling hebben doen blijken.

Ik heet u allen welkom.

De Pasar Gambir, in vroeger jaren niet veel meer dan een openbare feestelijkheid ter gelegenheid van den verjaardag van het hoofd van het Koninklijk Huis, is sedert drie jaren van karakter veranderd. Dank zij het initiatief van de Vereeniging Oost en West werd in 1904 voor 't eerst op deze plek omstreeks Koningin's verjaardag een jaarmarkt-tentoonstelling gehouden.

Heden zal die jaarmarkt voor de derde maal een aanvang nemen.

De Regeering heeft gemeend ditmaal ten behoeve van de Pasar Gambir een bedrag van f 2500 ter beschikking te moeten stellen van het Gemeentebestuur van Batavia. De jaarmarkt heeft toch naast een algemeen karakter vooral ook ten doel handel en nijverheid ter plaatse te bevorderen.

Bevordering van de Inlandsche nijverheid in het algemeen is intusschen het hoofddoel van deze jaarlijks terugkeerende jaarmarkt-tentoonstelling. Het is u allen natuurlijk bekend hoe de groote jaarmarkten in vele landen krachtig hebben bijgedragen tot ontwikkeling der nijverheid, tot uitbreiding van het handelsverkeer. Zij waren de groote verzamelplaatsen waar vraag en aanbod elkander ontmoetten, waar een ruimere afzet van de producten der nijverheid mogelijkheid werd gemaakt, waar voortbrenger en verbruiker op groote schaal tot elkander werden gebracht.

Ook voor deze gewesten kunnen dergelijke markten op den duur beteekenis krijgen en practisch nut afwerpen.

Reeds op verschillende plaatsen in den archipel worden niet zonder succes jaarmarkten-tentoonstellingen gehouden en allen, die belangstellen in de nijverheid der Inlandsche bevolking, hopen dat zij daarvan vruchten zal plukken, dat zij de beteekenis van de nijverheid als middel van bestaan meer en meer er door zal leeren begrijpen.

Het moet worden erkend dat de Pasar Gambir te Batavia in de twee vorige jaren niet aan de verwachtingen heeft beantwoord. Waaraan dit is toe te schrijven, kan thans blijven rusten, aangenaam is 't mij te kunnen mededeelen dat dit jaar een beter resultaat is verkregen. Zij, die daartoe hebben medegewerkt, vleien zich met de hoop, dat deze jaarmarkt-tentoonstelling een goeden indruk zal maken.

Ik wijs er op dat het groote verschil tusschen deze Pasar Gambir en de vorige hierin is gelegen dat het thans gelukt is een gedeelte van het terrein in te richten tot wat wij hebben gedoopt met den naam van »Kampoeng Karadjinan«: een soort galerie du travail, een afdeeling waar o. a. de huisvlijt van West-Java door Inlandsche werklieden, zoo mannen als vrouwen, aanschouwelijk zal worden gemaakt. Daar willen wij laten zien hoe verschillende bedrijven worden uitgeoefend.

Tevens is daaraan een pluimvee-tentoonstelling verbonden.

Wat de verschillende bedrijven betreft, die men zal zien uitoefenen, vermeld ik dat men er zal vinden pottenbakkers uit Bantam, gezeten achter hun primitieve wielen, draaiend hun grof maar toch tot buiten Bantam gewild aardewerk. Een afstammeling der Sultans uit dat gewest zal er glazendeksels van klapperdop en hoornen voorwerpen maken. Batiksters van Batavia zullen toonen hoe de getjapte doek wordt ingevuld en daarvan de bekende batik Tanah abang wordt. Daarnaast zetelen beeldsnijders uit Soekaboemi, zich zelf toekang wajang batoe noemend. Hun buren zijn zilver- en goudsmeden uit het Buitenzorgsche, reeds gunstig bekend.

Te midden van die allen zal men een werkplaats aantreffen van de Tanggeransche hoedenmakers, waar zij tjapio's zullen vlechten, de bamboehoeden, die overal in het Westen der residentie Batavia worden gemaakt. De heer Petit Jean, die deze industrie in het leven riep en daarmede aan de bevolking een grooten dienst bewees, zorgde ook hier voor de inrichting der werkplaats.

Verder gaande komt men aan een inlandsche sigarettenfabriek waar gewerkt wordt met een machine van eigen vinding.

Vervolgens ziet men het vlechten van bamboe en rotan door lieden van Indihiang en Singaparna, daarnaast batiksters van Tji-pedes, alle uit de afdeeling Tasikmalaja.

Dan komen Soemedang met koperwerk, Garoet met zijn eigenaardige donkere batikans en een houtsnijder.

Voorts nog vlechters uit Bantam en Buitenzorg.

Is derhalve West-Java goed vertegenwoordigd, ook andere streken van Java zijn niet vergeten. Twaalf man

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

VII.

„Bij uw eerste verlof moet u dan maar een vrouw uit Europa meebrengen zeide Maleen."

Luitenant Wittmann keek plotseling heel ernstig.

Het viel haar in, dat geruchten zijn naam in verband gebracht hadden met dien eener jonge, aan klimaatkoorts gestorven missionarisvrouw.

Snel bracht zij het gesprek op iets anders.

Zij was stralend mooi vandaag. Een zacht glimlachje speelde om haar mond, haar oogen schitterden.

Een opgewekte stemming ging van haar uit en ontrukte de jongelieden voor een korte poos aan de nuchterheid van het alledaagsche leven.

Toen zij het tweetal de hand reikte tot afscheid, stonden er tranen in haar oogen.

„Ik zal zeer blij zijn," goede berichten van U te ontvangen," sprak zij met warmte.

Door het venster blikte zij hen nog even na.

Toen zij zich omkeerde, stond George voor haar.

„Nu?"

„Ik heb jelui allemaal lief!" riep zij opgetogen.

„Zoo? Mij zou het oprecht gesproken liever zijn, wanneer je het mij alleen lief hadt, mijn engel."

Ernstig, met een zweem van plechtigheid antwoordde zij: „Strijdgenooten en reismakkers zijn jelui mij! Moet men die dan niet liefhebben? Eén in allen, en allen in één. Zoo moet het zijn. Diegene staat voor mij het hoogst, die onze zaak het krachtigst bevordert."

„Dan had je met Ralf Krome moeten trouwen."

Zij lachte.

„Ik ben getrouwd met dengeen die mij hebben wilde, en dat was jij."

„Maar, mijn engel, ik heb je genomen voor mij alleen, en niet voor allemaal. Dat moet je in het oog houden."

Hij placht haar „mijn engel" te noemen, als hij boos was.

Zij vlijde zich tegen hem aan en vroeg schertsend: „Is mijn tiran misschien jaloersch?"

Dat was hij inderdaad.

„Het is goed, dat die onweerstaanbare luitenants nu weg zijn," bromde hij. „Het lust me namelijk niet, er bij te zitten, terwijl jij ze het hoofd op hol brengt, jij heks."

„Ik heb in mijn leven maar één man het hoofd op hol gebracht," protesteerde zij schertsend. „Slechts op één enkel, arm, klein succes kan je vrouw zich beroemen, en gun je haar dat nu nog niet?"

„Wien dan?" vroeg hij, zonder te begrijpen, tamelijk scherp.

Zij boog het hoofd achterover en zag hem opmerkzaam aan.

Zijn gebruind, mannelijk gelaat was slecht geschoren, zoodat over zijn wangen een zwartachtige schijn lag, de vleugels van zijn energiek vooruitspringenden neus trilden een weinig, en zijn gewoonlijk helder en schalks kijkende kleine oogen stonden somber.

Maleen voelde zijn ijverzuchtige, toornige hartstocht en iets van zijn opwinding ging plotseling op haar over.

Ook haar oogen omfloersten zich. Zij bood hem de lippen tot een kus en hij verstikte haar bijna.

„Neen, ik wil niet meer, dat je mij zoent, als je niet behoorlijk geschoren bent," zeide Maleen den volgenden morgen tot haar man. „Mijn gezicht doet er pijn van."

„Vergeef het mij toch, lieveling. Ik ben van morgen voor dag en dauw bij Goanesen geweest, en die heeft mij gepolijst als een spiegel. Wil je er eens de proef van nemen?"

„Neen."

Zij was niet goed gestemd.

Dietlas kende dat. Haar zeldzame aanvechtingen van teederen hartstocht, die hem zoo gelukkig maakten, werden regelmatig gevolgd door zenuwachtige prikkelbaarheid en booshеid tegenover hem.

Hij begreep dat volstrekt niet.

Om haar in een betere stemming te brengen, sloeg hij haar voor, dat zij vandaag nu eens met hem mee zou gaan naar zijn plantage.

„Als je een beetje haast maakt met aankleeden, dan kunnen wij er nog te voet heen, wij lunchen daarginds, dan laat ik den wagen komen en wij rijden terug, als het koeler wordt."

Zij was als geëlectriseerd.

Reeds dikwijls had zij verlangd het veld van zijn werkzaamheden eens in oogenschouw te mogen nemen, maar tot heden had hij haar vragen altijd met een „later" beantwoord.

In minder dan geen tijd was zij in de kleeren, ofschoon zij een nieuw pak aantrok, een touristen costuum met voetvrije rok van Engelsch leder en hooge Hongaarsche laarzen.

Toen vulde zij een mand met mondvoorraad: gerookte cervelaatworst, Hollandsche kaas, een blikje sardientjes, brood en sinaasappels.

(Vervolg op pag. 5)

Een tweede korf werd met eenige flesschen Moezelwijn en mineraalwater beladen.

De zwarten pakten borden, glazen, vorken, lepels en messen in

Abdallah en Ramassan liepen vooruit de manden op hun hoofd dragend.

Het was een heerlijke, glanzend dauwige morgen. Intensieve geuren en een oceaan van licht en warmte omvloeiden de door slaap verkwikte aarde, zonder nog verdoovend en verzengend te zijn.

Op de lange karavanenbrug, die de Arabische wijk verbond met de aan de overzijde van de lagune gelegen negerstad, kwamen zij mademoiselle d'Eltville tegen.

Beleefd groetend gingen zij elkander voorbij.

„Ken je haar?" vroeg Maleen.

„Mlle d'Eltville? Dat 's ook zoo'n geexalteerde."

„Ook? Waarom zeg je o o k?"

„Nu, zou ik jou dan soms tot de nuchter-verstandigen moeten rekenen, vrouwtje?"

„Dat moet je zeer zeker, mijnheer. Ik kan heel nuchter zijn — als ik wil. Maar zeg toch eens, wat hebben jelui mannen eigenlijk tegen deze interessante vrouw? Rainer spreekt ook al zoo geringschattend over haar. En toch wijdt zij zich, zooals ik hoor, geheel aan de armen en zieken. Dat is immers heel edel. Geen van U zou zoo iets doen, en ik begrijp volstrekt niet, dat ge haar niet eerbiedigt en bewondert, jelui nare mannen."

„Ik zeg toch alleen maar, dat zij geëxtalteerd is? En dat is zij."

„Bewijs!"

„Welnu, in plaats van als een verstandig mensch behagelijk thuis van haar geld te leven en te trouwen, komt zij moederziel alleen hier, om vieze negerwonden te verbinden. Zij is heel rijk."

„Dan kan zij natuurlijk doen, waar zij pleizier in heeft," vond Maleen.

„Ja, maar onder ons gezegd, is het geen christelijke barmhartigheid of iets anders van dien aard, die freule d'Eltville hierheen gevoerd heeft, en die haar hier vasthoudt. Alleen maar een dwaze liefde. Haar geliefde is pater Dieudonné van de Algerijnsche Missie."

„Die witte priester, met dat zwaarmoedige gezicht? Ah!"

„Hij is van goeden huize; oud Fransche adel. Zij ook. Toen hij door zijn supérieuren hierheen werd gezonden, is zij hem eenvoudig nagereisd. De heele wereld kent de geschiedenis."

Maleen had met groote, ernstige oogen geluisterd.

„En daarom — denken jelui met minachting over die vrouw?" riep zij.

„Vindt jij het dan soms mooi en goed, als een voornaam meisje achter een man aanloopt en haar hartstocht zoo openlijk ten toon stelt?"

Met een bijna instincmatige beweging maakte zij haar arm uit de zijne los.

Zij voelde zich op dit oogenblik eindeloos ver van hem af. Bestond er wel een brug tusschen haar gevoel en het gevoel van dezen man? Met al haar fantasie, met al haar verstand scheen het onmogelijk, een verbinding tot stand te brengen over den afgrond, dien zij gapen zag.

Deze vrouw was rijk. Zij had haar dagen in weelde en behagelijkheid kunnen doorbrengen, en wijdt zich in plaats daarvan aan een zware, en zeker zeer onaangename taak ten behoeve van de armen, om hem, dien zij liefhad, te kunnen helpen, en in zijn nabijheid te zijn. Zij vraagt niet naar verwantschap en vriendschap, niet naar de lasterlijke praatjes van de wereld — zij denkt aan hem alleen. Was dat niet hoog en edel vrouwelijk! —

En die mannen, altijd en overal alleen maar praktisch, gevoelden de grootschheid niet van zulk een overgave. Wat willen zij eigenlijk?

Als die vrouw rustig thuis gebleven was, in Frankrijk, en een man had genomen, dien zij niet liefhad, dan zou niemand iets op haar te zeggen hebben gehad. Maar dat zij den moed bezat, voor haar arme liefde te leven, dat maakte haar in de oogen van „verstandige" mannen tot een overspannen zottin! —

Maleen's temperament daarentegen sympathiseerde bijzonder met het onafhankelijke, het matelooze.

Zij was een poos zwijgend en op een paar schreden afstands van hem voortgegaan.

„Nu, vrouwtje, denk je nog altijd over de zaak Eltville na?"

„Neen. Over jou."

„Dat is ook veel beter. Kijk maar eens naar die groote dingen, die de man daarginds te koop heeft. Dat is de zoogenaamde stinkvrucht."

„Foei, wat een leelijke naam."

„Ze ruikt zoo'n beetje als bedorven vleesch."

„Maar die eet men toch niet!"

„Ja, de inlanders lusten ze gaarne, en Rainer beweert, dat ze lang niet kwaad smaakt. Ik laat dergelijke dingen liever buiten onderzoek. Rainer is een fameuze kerel in dat opzicht: alles wat de zwartjes eten, moet hij proeven. En hij vindt het ook meestal „heel goed eetbaar". Daar heeft hij me toch eens in het binnenland — hij was half verhongerd, dat is waar — aan zoo'n echte negermaaltijd meegedaan, waar ze allemaal uit denzelfden schotel hun oengali aten.

Dat doen ze zoo: ieder draait in de handen kleine deegballetjes en sopt die in den gemeenschappelijken soepschaal. Het is om er onpasselijk van te worden,

als je er aan denkt, maar Rainer beweert, dat hij in zijn leven nog geen tweeden keer met zooveel smaak gegeten heeft."

„Heeft Rainer ook balletjes gedraaid?"

„Jawel, hij heeft meegedraaid, en met zijn vriendelijke gastheeren in den gemeenschappelijken kom gesopt."

„Afschuwelijk!"

„Je broer is een toonbeeld van een gast. Zelfs het gedroogde haaienvleesch, dat onze straten verpest door zijn onuitstaanbaren stank, heeft hij geproefd. Dat noem ik nog eens een consciencieus natuurvorscher!"

Dietlas lachte vroolijk.

„God, hoe mooi is het hier!" riep Maleen. „Werkelijk als een tuin uit de Duizend-en-één-nacht!"

„Ja, nu komen wij in de kruidnagelplantages van den Grooten Heer. Zie je?"

Zij snoof de lucht op.

„Het is haast al te sterk."

„Als die Arabieren eenmaal ergens slag van hebben, dan gaat het hun nog zoo kwaad niet af. Als de plantage-opzichters niet zonder uitzondering gauwdieven waren, die hoogst ongegeneerd voor hun eigen zak werken, dan kon hier een aardig duitje verdiend worden."

Hij reikte naar de takken van een der boompjes en plukte een vruchtenwijgje, dat hij haar gaf.

„Zie je, zoo zien die dingen er aan den boom uit."

„Kan ik het eten?"

Hij lachte luid.

„Precies Rainer!"

Zij beet een nagelbloesempje fijn en trok een leelijk gezicht.

„Hu, wat brandt dat."

Zij kwamen voorbij het landhuis van een overleden Arabischen Groote, thans in diep verval. In den tuin bevonden zich groote badinrichtingen: met marmer bemuurde, rechthoekige bassins, in terrassen boven elkander liggend en door marmeren trappen verbonden.

Daarna, onder reuzen van boomen een bron, waaraan een slanke, zwarte vrouw een leemen kruik vulde, een muildierdrijver in Arabische kleeding, een paar hutjes met gedroogde palmbladeren gedekt, die bijna verdwenen onder het lommer, dat ze omgaf, als behoorden ze in de geschiedenis van Paul en Virgenie.

Maleen vergat vermoeidheid en warmte bij de romantiek dezer verwilderde heerlijkheid.

Dietlas merkte op, in antwoord op haar uitroepen van verrukking:

„Ja, men weet hier nooit, waarover men zich meer moet verwonderen: over de voorbeeldelooze vruchtbaarheid of over de verwaarloozing."

Eindelijk lieten zij het parklandschap achter zich. Op een ruime vlakte stonden een paar eenvoudige schuren. Daar omheen in lange rijen lijnrechte rabatten met breedbladerige tabak beplant. Hier en daar een in den grond gegraven, rood geverfde ton tot opvangen van het regenwater.

„Zet nu je oogen goed open!" riep Dietlas „Wat je nu vóór je ziet, is onze plantage."

Zij moest zichzelve een geweldigen ruk geven, om opeens uit de Oostersche sprookjeswereld terug te keeren in het nuchter-bedrijvige Europeanendom.

Maar zij keerde terug en nu begon ook spoedig die andere magie te werken: o n z e schepping! o n z e arbeid, onze wissel op de toekomst."

Zij liet zich van rabat tot rabat leiden, van schuur tot schuur. Aandachtig luisterde zij naar zijn verklaringen.

Hij vergat in zijn ijver geheel, dat zij zulk een verren tocht gedaan had.

Plotseling overviel haar een gevoel van zwakte. Zij greep tastend met de hand naar de oogen.

„Zeg . . . . ik ben . . . . ik weet niet . . . ."

Hij schrikte hevig, zichzelven noemend een driedubbelen ezel.

Maar hij zeide niets. Hij telde haar van den grond op en droeg haar in zijn armen in de schaduw van den naastbij staanden mangoboom.

Zij weerde hem zenuwachtig af, toen hij haar opnam, doch daar lette hij niet op.

„Leg je armen stevig om mijn hals," beval hij.

Zij gehoorzaamde.

„Lieve hemel!" dacht zij, „wat is hij sterk! En ik zoo zwak!"

Hij riep den bedienden toe, snel een kitanda te halen.

Maleen werd onder den mangoboom op de kitanda gelegd met matten onder het hoofd, en moest een glas wijn drinken en biscuit eten.

Zij herstelde zich spoedig en wilde helpen, het ontbijt gereed te zetten. Maar George liet niet toe, dat zij zich bewoog. Hij deed alles alleen en zij zag toe, hoe handig en snel hij alles aanvatte.

Zij wist, dat hij in praktische zaken knapper was dan zij, en daar het dagelijksch leven uit een menigte kleine praktische zaken bestaat, of althans schijnt te bestaan, kwam die handigheid telkens voelbaar uit.

Dietlas had een zwarten naar den „Bana Mdogo", zijn eersten beambte, gezonden.

Jordens, zoo heette deze jonge tabaksplanter, was aan het andere einde der plantage, bij de zaadbedden werkzaam.

Dietlas en Maleen waren nog met hun maaltijd bezig, toen, dwars over de velden en rabatten, twee Europeanen op hen af kwamen.

Vervolg op pag. 7

van Djapara zullen hun fraai houtwerk tentoonstellen en hun kunstig ambacht vertoonen. Ook metaalwerkers van Soerabaja zijn aanwezig.

Eindelijk vonden nog kantwerksters van Palembang en een bekende goudsmid uit Atjeh een plaats.

Ofschoon de tijd van voorbereiding te kort is geweest om deze eerste arbeiderstentoonstelling geheel te doen slagen, toch ben ik er van overtuigd dat zij in menig opzicht belangwekkend mag worden genoemd. Men beschouwe haar met een welwillend oog.

Ik vestig nog de aandacht op het fraaie weefsel, vervaardigd onder leiding van Mevrouw van Motman—Schiff te Buitenzorg en vooral ook op het handwerk der blinden, die van Bandoeng zijn overgekomen om te toonen hoe met liefde en geduld aan deze zoo misdeelden een dragelijk bestaan kan worden verschaft. De naam van Dr. Westhof zij hier met sympathie en eerbied genoemd.

Wat den naam Kampoeng Karadjinan betreft, breng ik in herinnering dat het woord »radjin« vlijtig, naarstig beteekent. Dat woord doet tevens uitkomen dat de industrie, zooals de inlander die beoefent, iets geheel anders is dan wat wij Westerlingen daaronder verstaan. Immers zoo goed als alle inlandsche nijverheid in Nederlandsch-Indië bepaalt zich nog tot huisvlijt, karadjinan.

Deze Pasar Gambir zal worden opgeluisterd door inlandsche muziek, zooals hier te Batavia zelden wordt gehoord. De gamelans werden ten deele welwillend afgestaan door den Regent van Serang, terwijl de Directie van het Bataviaasch Genootschap te onzer beschikking stelde de aloude, heilige Soeka ramé gamelan, een poesaka uit den ouden Sultanstijd.

Alvorens u uit te noodigen de wandeling over het terrein aan vangen, wensch ik mij nog van een aangenamen plicht te kwijten door nl. allen, die hebben medegewerkt aan de organisatie van deze Pasar Gambir, daarvoor dank te betuigen.

De Gemeenteraad, die zijne medewerking verleende ter verkrijging van het terrein, zij in de eerste plaats genoemd.

Zijn geachte Voorzitter, de heer Kreischer, verdient lof voor de vele moeite die hij zich gaf evenals de heer van der Meer, controleur voor de politie, die zich niet minder inspande.

Wat de Kampoeng Karadjinan betreft, de eer die te hebben georganiseerd komt in hoofdzaak toe aan den heer Pleyte. Hem breng ik in het bijzonder hulde voor het vele wat door hem in enkele dagen is tot stand gebracht. Ook de heer Zeilinga, President van het hoofdbestuur van Oost en West, heeft dit jaar weder zijn zoo gewaardeerden steun verleend.

Nog vele anderen verdienen een woord van dank, de heer la Bastide voor de regeling der pluimveetentoonstelling; de Regent van Serang o. a. voor het afstaan der schoone gamelans; zij die door hunne inzendingen de tentoonstelling hebben mogelijk gemaakt; de leden van de jury die de lastige taak zullen vervullen om te beslissen aan wie bekroningen behooren te worden uitgereikt.

Aan hen, die ik noemde, en alle anderen, die medehielpen, zij de verzekering gegeven dat ook de Regeering hunne hulp ten zeerste waardeert.

Moge na verloop van tijd blijken dat hetgeen door hen is verricht mede ten goede is gekomen aan de welvaart van de Inlandsche bevolking.

Hiermede verklaar ik de Pasar Gambir van 1906 voor geopend.".

* * *

Alle Indische bladen zijn vol lof over deze welgeslaagde jaarmarkt. Om slechts één voorbeeld aan te halen:

Het *Nieuws v. d. Dag*, schrijvende over de **Kampong Gambony**, meldt o. m.: . . . . .

„En dan, de Kampong van „Oost en West", de *Galerie du travail!* Dat was zóó interessant, zoo'n brok echt Indisch leven, dat men er haast niet vandaan kon. Het is ongeloofelijk met hoe weinig en hoe primitieve middelen die inlanders werken. Die pottenbakker was een wonder; men zag de gendies en schotels onder zijne lenige, kunstvaardige handen groeien en zich vormen, het leek wel tooverij.

De hoedenmakerij van Petitjean, waarbij de slimme Franschman een paar hoeden van Europeesche concurrenten aan eene meedoogenlooze waterproef had onderworpen, was al niet minder interessant. Men zag daar hooge hoeden van stroo, (zeker voor Raden van Indië en Hoofdambtenaren, die het te warm krijgen onder een zijden dop) hoeden van allerlei gedaante en vervaardigd uit allerlei materialen, waarvoor in Europa tegenwoordig flink geld betaald wordt. M. Petitjean heeft er zelf eens een gekocht in Parijs, kostprijs hier vijftig cents, winkelprijs in de Ville Lumière 12 francs, en hij betáálde natuurlijk met een effen gezicht en zei »dat het niet duur was".

Dan het batikken, en het weven, altijd boeiend om te zien, het geduldig werk dier fijne vingers; voorts het houtsnijden, het hoorndraaien, het steenslijden, het drijfwerk in koper.

Waarlijk, indien deze »Galerie du travail« op eene wereldtentoonstelling verscheen, waar dan ook, zij zou succes hebben en hare kosten ruimschoots dekken, zij zou de *clou* van zulk een expositie zijn. Niet het minst door de oud-Soendasche anklong-muziek, vreemd en grillig, waarbij gedanst en gezongen wordt door dorpsbarden, als waarvan de Heer C. M. Pleyte in zijne Soendasche Schetsen zoo boeiend vertelde.

»Oost en West« en zijn ijverig, energiek Bestuur verdienen dank en lof voor deze krachtige, goed geslaagde poging. Hier is het niet bij woorden gebleven, hier is het tot daden gekomen.

Wij voorspellen aan deze hoogst interessante Kampong een levendig bezoek en een geldelijk succes. De toegangsprijs is voor inlanders slechts vijf cents, men zende er toch zonder fout zijne bedienden heen. Europeanen betalen niet meer dan een kwartje en allen krijgen dan de Pluimvee-tentoonstelling op den koop toe."

En verder: . . . .

— — — — — — — — — — — — — —

Wij komen tot het beste en tevens het meest pathetische van dezen Kampong van »Oost en West«: het werk der blinden. Daar zaten ze, de mannen en vrouwen, te midden van al dien glans, die kleur, dat verblindende zonlicht, zij in het eeuwige duister, en hunne nijvere handen repten zich, zochten en vonden, vlochten en weefden. Stil, met eene uitdrukking van ingespannen luisteren op het gelaat, zaten ze op den grond, de uitgedoofde oogen op hun werk gericht, als konden die het nog zien. Het was een droevig en tegelijk toch verheffend schouwspel, te bedenken, dat de blinden ten minste niet geheel vergeten worden in Indië, dat er naast expedities, om zienden het levenslicht uit te blazen, naast aankoop van Australische paarden, naast verspilling aan den eenen kant en schrapende bezuiniging aan den anderen, toch nog een klein subsidietje kan overschieten voor den blinde.".

Openbare Algemeene Vergadering van de Nederlandsche Afdeeling der Ned.-Ind. Mpij. van Nijverheid en Landbouw.

Op den 27sten September jl. werd door den heer *J. D. Kobus*, directeur van het *Proefstation „Oost-Java,"* een voordracht gehouden over den **„Vooruitgang van de suikercultuur op Java."**.

De heer *Kobus* was een oude bekende der vereeniging. Vele jaren geleden werd door hem in een harer vergaderingen een voordracht over dezelfde cultuur gehouden, waaraan hij zeide met genoegen terug te denken, omdat, onderscheidene door hem bij die gelegenheid uitgesproken verwachtingen waren verwezenlijkt en gedane voorspellingen uitgekomen.

Wij willen hier slechts een paar punten aanstippen, verder verwijzend naar de ochtend-edities der groote bladen van den op den voordrachtavond volgenden dag. Buitendien zal van de lezing en de debatten in extenso in *den Indischen Mercuur* stenografisch verslag verschijnen.

Zoo vernamen wij o. a. van spreker, dat een der eerste moeilijkheden, waarmede de wetenschappelijke beoefenaar van den landbouw op *Java* te kampen heeft, is: dat hij op geheel onbekend terrein komt, daar hij al heel weinig heeft aan de in Europa gemaakte studiën omtrent den invloed op de planten door de samenstellingen der grondsoorten en door de bemestingen, omdat de bouwgrond op Java bijna geheel van vulkanischen oorsprong totaal verschilt van nagenoeg elken grond in Europa.

Met behulp van waardevolle tabellen toonde hij de resultaten aan, welke bereikt zijn bij de pogingen om de suikerhoudendheid der verschillende rietsoorten middels selectie en bemesting te vergrooten.

De lichtbeelden gaven voornamelijk goed geslaagde kiekjes op tuinen met verschillende soorten van suikerriet te zien.

Van de gelegenheid tot debat werd door enkele aanwezigen gebruik gemaakt. O. a. werd door den voorzitter gevraagd: of het spreker bekend was aan welke redenen moet worden toegeschreven de zooveel grootere productie der suikerrietvelden op Hawaï, waarvan men in bladen en periodieken vindt gewag gemaakt? De heer Kobus gaf hierop enkele technische inlichtingen, waardoor de verwonderlijke cijfers van de suikerproductie van het genoemde eiland der Sandwich-groep tot hunne juiste afmetingen worden teruggebracht.

Van Vreemde Koloniën.

Fransche koloniale wenschen. De *Dépêche Coloniale* besloot in een harer jongste nummers haar overzicht van de, op het in de eerste dagen van September tijdens de koloniale tentoonstelling aldaar te Marseille gehouden fransch nationaal congres te berde ge-

---

De kleinste van de twee droeg een geelbruin werkpak en een leelijken, grooten, groenen kurkhoed. De grootste, in het wit gekleed, onderscheidde zich door zijn kranige gestalte en onberispelijke elegantie.

Dietlas sprong op.

„Maar dat is Erich Kramer!" riep hij verrast. „Dat is nu juist iets voor hem. Hij komt regelrecht uit zijn woeste bergen, en eer hij een mensch in Oengoedja goedendag zegt, moet hij mijn tabak zien."

Lachend ging hij zijn „collega" te gemoet.

Maleen kende dat reeds. Op het onverwachtst dook een der in het binnenland werkzame Duitschers aan de kust op, alles verheugde zich over hem en hij verheugde zich over alles. Menigmaal had hij een wekenlange voetreis achter zich, of kwam hij als uit het niet te voorschijn, na vele maanden lang geen teeken van leven te hebben gegeven.

Onder zulke omstandigheden was het nog eens de moeite waard, terug te keeren, terwijl in de landen der dagelijks heen en weer vliegende sneltreinen, het komen en gaan dier menschen niets belangrijks meer is.

Kramer was de zoon van een Holsteinschen riddergoedbezitter, een opvallend knap mensch, en fanatiek aanhanger van Krome.

Hij reed met den heer en mevrouw von Dietlas naar de stad terug, doch nam bij hun huisdeur afscheid. Hij had zijn intrek genomen bij Thomson.

„Weet je, wien wij daar buiten vonden?" vertelde Maleen bij het avondeten aan haar broer. „Erich Kramer."

„Zoo? Dien?"

„Je zegt dat zoo . . . zoo koel?"

„Verwachtte je dan een vreugdegejubel?"

„Neen, maar hij komt toch pas uit het binnenland. Je doet zoo onverschillig."

„Zoo . . . ja . . ."

De blik van Rainer's blauwe oogen werd een weinig strak.

„Die Kramer . . . . Krome heeft bijzonder veel met hem op. Maar als ik in zijn plaats was, dan stuurde ik Erich Kramer naar Europa terug."

„He, wat?" riep Dietlas verwonderd.

„Hij behoort hier niet," beweerde Rainer.

„Mij komt het integendeel voor, dat hij hier voortreffelijk op zijn plaats is. Hij komt nu net terug van een driedaagschen parforce marsch, gedeeltelijk door moerassen, en je merkt geen spoor van vermoeidheid aan hem. Patent ziet hij er uit. En naar al wat men hoort, moet hij daar boven in zijn bergen kolossaal veel tot stand hebben gebracht. Ik doe het hem niet na."

„Ondanks dat alles behoort hij niet hier," hield Rainer vol.

„Zou je niet de redenen willen geven voor je gevoelen?" vroeg Maleen.

„Omdat hij zoo opvliegend is, en voortdurend heftiger wordt, in plaats van kalmer."

„Dat gaat wel over," meende Dietlas.

„Dat geloof ik niet. Bij hem niet. In het begin loopt ons allemaal de gal licht over; als we de zwarten niet begrijpen, en de zwarten ons niet. Ik heb in het begin menigen slag te veel uitgedeeld, en Derendorff en Witmann ook. Maar, zoodra men zijn luitjes zoowat leert kennen, houdt dat op. Nu ben ik de bedaardheid zelf. Is 't waar of niet, George?"

„Zeker, Rainer. Je bent erg bedaard geworden. Dat moet men zeggen."

„En de kameraden ook. Maar Kramer niet. Als zijn Berserkerwoede hem overvalt, is hij eenvoudig dol."

„Als de groote Ajax," zeide Maleen. „Hij ziet er ook zoo echt als een Berseker uit, met die flikkerende oogen."

„Je schijnt hem heel nauwkeurig opgenomen te hebben," merkte Dietlas aan.

„Hij is het aankijken ook wel waard," verzekerde Maleen.

„Neen, nu komt het mij toch ook voor, dat hij hier niet op zijn plaats is," zeide Dietlas lachend. „De kerel valt de vrouwen veel te veel in het oog."

„De zwarten vreezen hem intusschen als den duivel," vervolgde Rainer. „Als zij kunnen, zullen zij hem den een of anderen dag doodslaan. Hij wordt eigenlijk aanhoudend bedreigd, en dat weet hij heel goed."

„Waarom haten zij hem zoo?" vroeg Maleen:

„Omdat hij hun dwingt, wat meer werk te doen, dan zij zouden willen, en hen zeer streng straft."

„Daarmee brengt hij dan ook iets tot stand," sprak Dietlas.

Rainer haalde de schouders op.

„Het zal gauw zoover komen, dat geen neger meer bij hem werken gaat. Ik ken de stemming tegen hem."

„Hij heeft mij vandaag juist verteld, dat hij Javanen wil laten komen. En dat houd ik, ronduit gezegd, voor het eenig rationeele."

Zij verdiepte zich in de brulante arbeidsquestie.

. . . .

Maleen en George Dietlas zaten nog laat in den avond op het platte dak van hun huis.

Rainer bracht den avond met zijn vrienden door in de Duitsche Club. De bedienden hadden verlof gekregen.

De maan scheen zóó helder, dat men zeer goed bij haar licht had kunnen lezen. Alles in het rond lag duidelijk zichtbaar in het blauwwitte licht, met diepzwarte schaduwen.

De zee schitterde als vloeibaar zilver, waar maanlichtstralen op haar vlakte vielen.

Dunne wierookdampen stegen uit de straten op.

Men hoorde gezang, bij een soort van mandoline — steeds drie gedragen tonen.

brachte en aangenomen koloniale wenschen. Evenals vorige jaren willen wij hiervan wederom een beknopt overzicht geven, wat die punten betreft, welke van algemeen koloniaal standpunt ook voor ons van belang kunnen worden geacht.

Waar b. v. hiertegen de indische tarief-herziening stemmen opgaan uit commercieele en industrieele kringen, die hunne belangen daardoor zien bedreigd, lezen wij dat de 3e sectie van de vereenigde afdeelingen handel en nijverheid van bedoeld congres, die zich over *le régime économique et l'organisation commerciale des colonies* had uit te spreken, na gewezen te hebben op verschillende fouten in het verkeer tusschen moederland en koloniën, in welke laatste de fransche industrie- en handels-belangen in hooge mate worden beschermd, op tarief-gebied van dat stelsel de voorkeur geeft, waarbij o. a.:

»worde losgelaten het valsche beginsel van de ondergeschiktheid der koloniën aan het moederland op economisch gebied, door te erkennen, dat het ware belang van het moederland zetelt in de welvaart der koloniën.»

Verlangd wordt dat aan elke kolonie voor zich zelve het recht wordt toegekend, de tarieven-quaestie te regelen in den zin als voor hare ontwikkeling het best wordt geoordeeld, en zulke regeling onder voorbehoud dat de algemeene belangen van het moederland niet worden geraakt, door den franschen wetgever te doen vastleggen voor een tijd voldoende om hare werking behoorlijk te kunnen nagaan.

Bij zulke regeling zouden dan ook de uitvoerrechten moeten komen te vervallen, als verouderden vorm van belastingheffing, die aan de ontwikkeling van den uitvoerhandel moeilijkheden in den weg legt.

Autonomie op economisch gebied wordt de onmisbare voorwaarde geacht waarop de handel in de koloniën tot ontwikkeling zal kunnen komen. Maar met zulke autonomie wordt de taak van het moederland niet als afgedaan beschouwd:

»De Staat moet voor het behoud van den franschen invloed in de streken waar wij kleine koloniën bezitten op zijn minst niet achterblijven, bij het streven en de offers van andere mogendheden om die streken te openen; welk streven en welke offers de economische welvaart onzer koloniën moeten beoogen en aan de ontwikkeling harer betrekkingen met het moederland moeten ten goede komen.».

Dankbaar erkennende dat, in tegenstelling met de apathie in het moederland ten opzichte van groote werken aldaar, in de laatste jaren in de fransche koloniën reeds veel is tot stand gekomen, geeft de sectie in een heel verlangenslijstje, te veel om hier te geven, te kennen, dat zij allesbehalve voldaan is. Men huivert om groote werken te ondernemen, Waarom? Een industrieel, die zich zichzelven respecteert, outziet zich niet zich groote uitgaven te getroosten voor verbeteringen, die hem *op den duur* voordeel moeten brengen. De staat, die groote werken onderneemt, trekt *onmiddellijk* voordeel uit de daaruit voortvloeiende meerdere beweging.

Dat dit niet als pleidooi voor zuiver staats- tegenover particulier initiatief moet worden opgevat zullen wij hierna bij de afdeeling *»Openbare Werken en Mijnen»* ontwaren.

Wat de financieele zijde der quaestie aangaat, treft ons de wensch dezer sectie, dat worde overgegaan tot het in studie nemen van de samenstelling der banken van Martinique, Guadeloupe, Guyana en Réunion tot eene algemeene bank met den hoofdzetel in het moederland ter verhandeling en incasseering van het moederlandsch papier op de koloniën, terwijl betrekkelijke filialen met de locale transactiën zouden kunnen worden belast.

In de 4e sectie der 1e afdeeling *Handel* wordt de aandacht gewijd aan het belang eener deugdelijke opleiding voor de fransche jongelieden, die zich in de koloniën op den handel willen toeleggen, terwijl de 5e sectie zich in hoofdzaak wijdde aan het caoutchouc-vraagstuk en te dien opzichte o.a. toezicht van het bestuur wenschte op het vervoer en den uitvoer van caoutchouc, ten einde aan aan te dien opzichte voorkomende fraudes een einde te maken, terwijl tevens aan de Kamers van Landbouw en Koophandel in de betreffende koloniën in overweging wordt gegeven om de wenschelijkheid na te gaan van de oprichting van laboratoria voor het onderzoek van het, voor den uitvoer bestemde product, en hieraan bij goed bevinding een merk te verleenen.

De 3e afdeeling *»Scheepvaart en handelsmarine»* sprak o. a. de wenschelijkheid uit, om aan koloniale reeders de grootst mogelijke vrijheid te laten om hunne bemanningen in de koloniën zelve te recruteeren, en wenscht dat slechts de verplichting aan de koloniale reeders worde opgelegd een franschen gezagvoerder op hunne schepen te voeren, zelfs wanneer deze ook al eens een enkele maal buiten de door de voorschriften aangegeven wateren zouden komen. Voorts wordt verlangd om in de koloniën de gelegenheid open te stellen het certificaat van machinist 2e en 1e klasse voor de kleine en groote kustvaart open te stellen. Dat ook de mogelijkheid wordt geopend dáár het brevet van gezagvoerder voor de groote vaart te erlangen werd niet noodig geacht.

In de 4e afdeeling *Landbouw* werd ten eerste gewezen op het belang van de kokos-cultuur in de koloniën, terwijl ook de aandacht wordt gevestigd op de proeven om de palm-olie van Guyana voor de resp. fabricage te benutten. Aangedrongen wordt op aanmoediging en bevordering der kokos-cultuur; verbetering der copra-bereiding benutting der kokos-producten, andere dan copra; onthouding in de fransche wetgeving van eenigen maatregel, die in het algemeen afbreuk zou kunnen doen aan productie, nijverheid en handel, tot de uit de koloniën afkomstige plantaardige vetten in verband staande. Voorts wordt de wenschelijkheid betoogd de katoen-cultuur in de koloniën te bevorderen, waartoe met het oog op het gebrek aan arbeidserskrachten voor Madagaskar en Guyana in overweding wordt gegeven om het immigratie-vraagstuk in studie te nemen, en om aan de vruchten uit de kolonien een afzet op de fransche markt te verzekeren, gunstige tarief bepalingen te verzekeren.

Omtrent het boschwezen in deze afdeeling mede behandeld als ook veeteelt en visscherij, zien wij o. a. den wensch geuit, dat, naar het voorbeeld van Engeland en Nederland, waar zulks in de koloniën mogelijk is, kinaaanplantingen worden aangelegd; zulks evenwel ten einde aan kolonisten en bevolking kosteloos kinine te kunnen verstrekken.

De 5e afdeeling *Openbare werken en mijnen* behandelde de spoorwegen, drinkwater-voorziening, imigratie, aanleg van dijken, mijnen en zoutwinning.

Ten aanzien van spoorwegaanleg liet het congres zich in voor het particulier initiatief gunstigen zin uit:

„Overal waar de omstandigheden dit zullen toelaten worden aanleg en exploitatie bij voorkeur aan de particuliere nijverheid toevertrouwd, na een beroep op de concurrentie, en teneinde de koloniale financiën te sparen zij door de koloniale besturen en den staat een gunstig oor geleend aan elk voorstel van particuliere zijde gedaan ten aanzien van spoorwegaanleg en andere werken van openbaar nut."

Voor onteigening van particuliere spoorwegen acht het congres den tijd nog niet gekomen.

Ten aanzien van de werken ten behoeve van drinkwatervoorziening en van groote irrigatiewerken acht het congres zulks zaak van de betrokken bestaren, waarbij voor de uitvoering door middel van aanbestedingen van het particulier initiatief kan worden gebruik gemaakt. Bij de drinkwatervoorziening worde gerekend op 1000 liters ('s maands?) voor elken Europeaan en 100 voor elken inlander.

Ten aanzien van het dijkwezen, in Tongkin nog al ontwikkeld, geeft het congres in overweging de maatregelen te bestudeeren, welke dienen moeten om de schadelijke gevolgen te neutraliseeren van overvloedige regens, dijkbreuken enz. in de ingedijkte vakken.

Met betrekking op het mijnwezen verlangt het congres o.a.:

»Waarborgen van de zekerheid en standvastigheid in de koloniale mijnwetgevingen als onmisbare voorwaarden tot aanmoediging van het moederlandsch kapitaal; — het raadplegen van belanghebbenden vóór het aanbrengen van wijzigingen in die wetgeving; — vereenvoudiging der verplichte formaliteiten om het verkrijgen van concessiën binnen het bereik te brengen van den minst bemiddelden prospector; — handhaving van de wettige mogelijkheid voor inlanders om mijnconcessies te erlangen; — geleidelijke vervanging van het recht op de bruto-opbrengst door indirecte belasting en het heffen van een recht op de netto-winst: — popularisatie van het mijnbedrijf onder de inheemsche bevolking, ten einde de koloniën in dit opzicht onafhankelijk te maken van den aanvoer van vreeemde werkkrachten."

De 6e afdeeling, die zich voor *Emigratie en het bevolkingsvraagstuk* zag gesteld, drong wat het eerste betreft inzonderheid aan op de fransche emigratie naar Algiers en Tunis.

Wat het bevolkings-vraagstuk aangaat, dat hier zoowel de hygienische maatregelen omvatte, ter bescherming van de bevolking tegen ziekten en hare gevolgen te nemen, als de wijze, waarop van de inheemsche bevolking uit militair oogpunt kan worden getrokken, trof ons ten aanzien van het eerste, naast de verschillende wenken ten aanzien van ziekenverpleging — hospitalen, maternités en sanatoria —; van quarantaine-voorschriften — waarbij o. a. naar het voorbeeld der zuid-amerikaansche republieken ter Oostkust, de plaatsing van sanitaire inspecteurs op de schepen wordt verlangd om het verkeer te vergemakkelijken —; van de maatregelen te nemen van onder de bevolkingen de moderne begrippen van volksgezondheid ingang te doen vinden, de wensch om in navolging van de school voor tuinbouw en kolonisatie te Swanley een onderricht in het leven te roepen voor de fransche vrouw om haar voor het leven in de kolonien voor te bereiden. Voorts zij nog vermeld de wensch dat in elke kolonie eene malaria-commissie worde ingesteld tot bestrijding der ziekte door de daartoe naar de lokale toestanden te kiezen middelen, terwijl de oprichting van anti-malaria-bonden, door den steun hiervan te bekomen, geacht wordt de taak der openbare macht ten zeerste te zullen vergemakkelijken.

Wat aangaat de benutting van het inheemsche element voor militaire doeleinden sprak het Congres zich uit in den zin, dat de verdediging der koloniën tegen aanvallen van buiten in hoofdzaak moet berusten op het inlandsch gedeelte der weermacht, waaraan slechts europeesche troepen worden toegevoegd in eene verhouding als voor het handhaven van orde en veiligheid in het land en ten einde in tijd van oorlog als keurkorps dienst te doen noodig is. Het Congres wenscht in dezen geest oprichting voor scholen voor inlandsche officieren en kader. Uit een oogpunt van defensie bleef het Congres overigens toch nog vasthouden aan den wensch om oud-militairen in de gelegenheid te stellen zich in de koloniën blijvend te vestigen.

De 7de afdeeling omvatte de *Inlandsche aangelegenheden* als daar zijn de regeling van den arbeid, inlandsch on-

---

Maleen lag in haar gemakkelijken, Indischen langen stoel, en droomde.

Een vraag van George maakte haar evenwel plotseling geheel wakker.

„Wat zou je zeggen, mijn kind, als ik je voor één... of twee weken hier alleen liet?"

„Wil je dan op reis?"

„Ja. Wat zeg je daar wel van?"

„Wat ik daarvan zeg? Wel — reis prettig, en kom gauw terug."

„Zoo. Verder niets, jij harteloos vrouwtje? Zeg eens, heb je je armen man eigenlijk wel lief?"

„Ja."

„Bewijs dat dan, en geef mij dadelijk een kus."

Zij kuste hem haastig, zooals men iets doet, dat nu eenmaal gedaan moet worden, en vroeg met belangstellende oogen:

„Je moet dus op reis?"

Zij moest eenige heftige liefkozingen over zich heen laten gaan, voordat zij antwoord kreeg.

„Je moet op reis, zeg?" herhaalde zij.

„Ja."

„Ach, laat mij los, anders loop ik weg."

Hij lachte.

„Als je kan."

„Hè!" deed zij zenuwachtig, „wat ben je nu vervelend."

Hij liet haar dadelijk los, geheel bekoeld.

„Ze willen hebben dat ik Kramers ontginningen eens zal gaan bekijken, en mijn oordeel er over geven als man van het vak. Ik kan gaan of niet, juist zooals dit in mijn kraam te pas komt.

„Natuurlijk moet je gaan."

„Ik zie wel, dat mij van jou kant althans geen moeielijkheden in den weg gelegd zullen worden."

Zij zag hem met groote oogen aan.

„Zou je dat dan willen?"

„Zeker. Het zou mij in het geheel niet onaangenaam wezen, als mijn vrouwtje mij verzocht, bij haar te blijven, en mij verzekerde, dat zij het zonder mij niet uithouden zou."

Hij had haar op zijn knie getrokken. Zij boog het hoofd wat terug en keek hem ernstig in het gelaat.

„Gevolg geven aan zulk een verzoek zou je in elk geval niet," meende zij.

„Misschien niet."

„Als je het wèl deed, zou ik mij over je schamen."

„Zoo? Wel, wel, kindje, zou je dat?"

„Ja. En juist omdat ik weet, dat ik een man heb, die niet uit zwak voor zijn vrouw gewichtig werk van van zich afschuift, daarom vindt ik het geheel overbodig, er eerst nog eens de proef van te nemen."

„Je bent schrikkelijk verstandig, Maleen. Je mocht het gerust wat minder zijn."

Zijn toon was bijna neerslachtig.

Zij streek hem met zachte vingers het boven zijn voorhoofd reeds zeer spaarzame haar uit het gezicht en toen draaide zij zijn forschen, afhangenden knevel naar omhoog, om de fraai gebogen lijnen van zijn mond beter te kunnen zien.

„Hij ziet er uit, als het portret van Johan Sobieky van Polen," dacht zij.

En daarop zeide zij:

„Denk toch eens, hoe heerlijk het wederzien zijn zal, na de scheiding — het eerste wederzien, sinds wij gehuwd zijn! Echtelieden moesten eigenlijk altijd zoo nu en dan van elkander gaan, dan zouden zij elkander daarna dubbel waardeeren."

„Hartje! Hartje!"

Hij kuste haar opnieuw.

Plotseling kwam zij op een idee:

„Zeg, George!"

„Ja?"

„Weet je wat? Neem mij mee."

„Dat gaat niet, lieveling."

„Waarom gaat het niet?"

„Omdat het veel te inspannend voor je zou wezen."

„Reizen de vrouwen van zendelingen dan ook niet met hun mannen mee door de wildernis?"

Hij lachte.

„Jij bent geen zendelingsvrouw."

„Och, toe, lieveling! Zie je, ik wilde zoo graag....!

Zij wreef haar hoofd langs zijn gezicht en vleide en smeekte als een kind.

Maar ditmaal hielp het haar niet.

„Geef je geen moeite kind. Daar komt toch niemendal van. Wij marcheeren snel, en zonder veel bagage. Een vrouw kunnen wij niet meenemen. Bovendien is het verkeer tegenwoordig niet bovenmate veilig. Het meeslepen van een vrouw zou de expeditie onder sommige omstandigheden in een heel leelijk parket kunnen brengen."

Zij zag zuchtend in, dat hij gelijk had, en gaf het op.

„Dan blijf ik maar thuis."

„Ja hartje. Dat moet je ook. Maar zal je ook heel verstandig zijn, als ik weg ben?"

„Ja. Bovendien zal Rainer wel op me passen."

„Ga maar niet te veel op zijn raad af. Hij heeft niets geen verstand van vrouwen. Hij denkt, dat jij kan, wat hijzelf klaarspeelt."

„Zooals jij, zal hij me niet verwennen."

„Beloof mij, zonder helmhoed niet in de buitenlucht te gaan, zoolang de zon nog boven den horizon is."

„'s Morgens om zeven uur ook niet?"

„Neen."

„Ook niet in de schaduw?"

„Neen. In het geheel niet, van zes uur 's morgens tot zes uur 's avonds. Beloof het mij."

„Ik beloof het."

(*Wordt vervolgd*).

derwijs en inboorlingenpolitiek.

Ten aanzien van het eerste punt sprak het Congres den volgenden wensch uit:

„Dat de koloniën waarvoor immigratie noodig de noodige maatregelen nemen om aan de immigranten het storten van een spaarpenning te verzekeren, die hun bij afloop van het contract zou worden uitgereikt, wat de hervatting der immigratie van Hindoes en Javanen in de hand zou kunnen werken;"

„Dat in het algemeen het bestuur door eene te zeer in details vervallende reglementatie van den arbeid vermijde om de ontwikkeling van europeesche ondernemingen in de koloniën tegen te gaan;"

„Dat de wetgeving in het moederland in zake ongevallen in arbeidsregeling niet in de koloniën worde uitgevaardigd, en dat op dit gebied niets worde ondernomen, dan overeenkomstig de lokale noodzakelijkheid en na advies van de lokale autoriteiten en vertegenwoordigingen"

Wat het inlandsch onderwijs betreft, wordt o.a. de wensch geuit dat aan begaafde inlanders faciliteiten worden verleend, om het hooger onderwijs in het moederland te volgen.

Ten aanzien van de inboorlingen-politiek wordt o. a. de wensch geuit dat de fransche ambtenaren de kennis van de taal van het land kennen, hetzij bij aanvaarding hunner functiën, hetzij binnen drie jaren daarna worde gevorderd en omgekeerd van de inlandsche ambtenaren voldoende kennis van het fransch.

De 8e afdeeling *Koloniale Wetgeving* sprak o.a. den volgenden wensch uit:

Dat men zooveel mogelijk de formaliteiten der procedure vereenvoudige en de dure tusschenkomst van advokaten, deurwaarders, griffiers, procureurs en notarissen beperke. In dit verband vestigt het Congres de aandacht op de voordeelen te erlangen door het gebruik van aangeteekende brieven met de waarschuwing tot betalen in stede van de gebruikelijke deurwaarders-exploiten.

De toestand in Engelsch Indië. De *Times of India* overzag in haar nummer van den 10en September ll den toestand in deze groote engelsche kolonie en betoogde daarbij dat alle teekenen er op wijzen, dat de rust weer in de gemoederen terugkeert. Niet in de laatste plaats moet het kroningsrelletje waarbij de bengaalsche leider Surendrah Nath Banerjee de hoofdrol speelde, er toe hebben bijgedragen om de meer bezadigde elementen weer op den voorgrond te brengen. In de nieuwe provincie Oost Bengalen en Assam, waar het ten tijde van het bestuur van sir Bampfylde Fuller zoo kookte onder de Bengaleezen, moet de rust weer zijn teruggekeerd en het vrij wel zeker zijn, dat de nieuwe luitenant-gouverneur Hare de, daartoe in aanmerking komenden bereid zal vinden om zitting te nemen in den gewestelijken raad. Het blad verweet evenwel den gematigden gebrek aan moed en karakter, wijl ze zich nog op den achtergrond bleven houden, blijkbaar uit vrees voor de schreeuwers, die ze niet waagden op hun plaats te zetten. Het verwachtte, nog niet wetende dat twee dagen later bekend zou worden, dat instede van den intransigenten heer Tilak, voor wien sterk geijverd werd, de leiding van het aanstaand Indisch nationaal congres aan den heer Nacrodj Dadab-hai was opgedragen, in dit opzicht veel van den uit Engeland terugverwachtten heer Gokhale. Zelfbewust besloot het bombaysche blad intusschen als volgt:

„De nadering van den vijftigstigsten jaardag van den opstand heeft den schrik gebracht in sommige gemoederen; een opstand in Indië is echter al evenmin waarschijnlijk als dat het land met eeuwige sneeuw zou worden bedekt. Wij kennen onze eigen kracht, en het beste is daarover te zwijgen en die voor zichzelve te laten spreken. Niemand zal „de Feranghi's in den Ganges werpen", en het is niet noodig uit te leggen dat wij in staat zijn om „in Bengalen met vuur en zwaard te vallen, en zonder gewetenswroeging te schieten en te hangen". Dat zijn geen zaken om over te praten; dat Groot-Brittannië ernstig vaardig is om wanordelijkheden te onderdrukken en zijn gezag te handhaven behoeft niet te worden in herinnering gebracht. Onze kracht is er niet minder om, omdat wij haar niet laten voelen, en er is niets in den huidigen toestand, dat aanleiding geeft om zulks wel doen.".

Bangka in de Straits. In de Straits-Times wordt door een chineeschen oud-ingezetene van Bangka voortgegaan op het bestuur van dat eiland af te geven. Eerst was het de quaestie van het gebrek aan arbeidskrachten voor de gambier- en pepertuinen, dat den man naar de pen deed grijpen om dit gebrek op de schouders van het bestuur te leggen, dat zijne koelies voor de tinmijnen onder de tuin-koelies zou ronselen, en den chineeschen planters het werk onmogelijk maken. Nu komt de man met nieuwe grieven voor den dag betreffende de behandeling der koelies in de tinmijnen. Die menschen moeten er hun zware dagtaak verrichten of zich aan een geeseling onderwerpen. Ook de towkays van wie dan toch deze behandeling moet uitgaan, wijl de mijnwerkers voor deze werken, worden door dezen schrijver in bescherming genomen tegen de uitbuiting van de zijde der ambtenaren van het nederlandsch-indisch gouvernement.

In verband met klachten in de Locomotief voorkomende betreffende de behandeling van chineesche koelies in den Riouw-Lingga-archipel van de zijde hunner chineesche werkgevers, die daar houtkap-concessiën hebben, acht de Straits-Times zich geroepen hierop de aandacht van het engelsch bestuur te Singapore te vestigen.

„Waar het chineesche arbeiders op de hollandsche eilanden min of meer in de nabijheid van Singapore aangaat, heeft het bestuur dezer kolonie," schreef laatst genoemd blad, „een heiligen plicht te vervullen tegenover deze koelies, die door de tusschenkomst zijner ambtenaren derwaarts togen, en het is tijd dat tot Batavia eenige woorden worden gericht ten aanzien van de behandeling der Chineezen in het algemeen, van den towkay tot den arbeider, op Bangka en in den Riouw-Lingga-archipel."

Geeft dit begin eener campagne juist nu het indisch gouvernement verbeteringen is gaan invoeren en zich nog meerdere verbeteringen voorstelt, waarbij naar we hopen den chineeschen towkays beter op de vingers zal worden gekeken, hoe ze hun arbeiders behandelen, geen stof tot nadenken. Voor het tinbedrijf op Malakka, waarbij onze Straits-buren in hooge mate zijn geïnteresseerd, is een bloeiend bedrijf op Bangka alles behalve gewenscht.

Boekbespreking.

Naar aanleiding van de verleden week door ons besproken brochure: **Opleiding van Oost-Indische Ambtenaren**, schrijft *het Vaderland* van 27 Sept. jl. o. a.:

Onder bovenstaanden titel is een pamfletje verschenen, dat naar het heet door een oud Oost-Indisch hoofdambtenaar geschreven zou zijn en waarin de schrijver zich voorstelt de in *het Vaderland* van 18 Augustus jl. over genoemd onderwerp voorgedragen beschouwingen te weerleggen. Het is alleen deze bijzondere onstandigheid, die ons noopt, over het in die anonieme brochure gezegde een paar woorden in het midden te brengen, want het is nauwelijks denkbaar, dat lezers, die van den stand der quaestie eenigszins op de hoogte zijn, door den „hoofdambtenaar" in hunne overtuiging hetzij bevestigd, hetzij aan het wankelen gebracht zullen worden: zóó oppervlakkig wordt op de zaken heengegleden, zóó weinig ernstig heeft de schrijver gelezen hetgeen hij wilde bestrijden, en zóó heeft hij groote, de grenzen der voegzaamheid naderende woorden de plaats der ontbrekende argumenten doen innemen.

De redenen, waarom wij eene hoogere krijgsschool voor officieren mogelijk, eene hoogere bestuurschool voor Indische ambtenaren, die aan hare bestemming zou beantwoorden, onmogelijk achten, zijn door den „hoofdambtenaar" in 't geheel niet begrepen, althans onjuist voorgesteld. Wij beweerden niet, dat de officier na afloop zijner eerste opleiding. met minder vakkennis dan de beginnende Indische ambtenaar zijnen werkkring aanvaardde. Integendeel, de officier begint met de voorloopig noodige vakkennis, moet echter om redenen, die met militaire beginselen samenhangen, spoedig het practische militaire leven in, en kan nu, wanneer hij daartoe lust en aanleg bezit, zijne wel wat spoedig afgesloten theoretische opleiding later aan eene hoogere krijgsschool aanvullen en afronden. De ambtenaar daarentegen heeft nog nooit vakopleiding genoten en volgens de meest bevoegden is die voor hem ook niet te maken, al ware het slechts op grond de oneindig veelsoortige werkzaamheden, waartoe hij later geroepen kan worden, en voor welker vervulling eene rijke algemeene ontwikkeling en redzaamheid en tact hem geschikt kunnen maken, maar geene speciale vakstudie hem voorbereiden.

Hetgeen dan ook voor den Indischen ambtenaar de plaats van vakstudie placht in te nemen, was eene nu eens meer beknopte, dan weer meer uitvoerige orienteering in het veld zijner aanstaande werkzaamheid, niet eene aanleering van technische kundigheden of vaardigheden met het oog op die werkzaamheid zelve.

Het groote verschil, dat zich openbaart, zoodra men gaat zoeken naar een programma van vakstudie voor den ambtenaar, is van eene geheel andere soort dan het meeningsverschil, dat zich voordoet wanneer men de studie van aanstaande officieren, ingenieurs, artsen, leeraren enz. wil gaan regelen. In deze laatste gevallen mogen de adviezen over dêtails uiteenloopen, waar het de opleiding van den Indischen ambtenaar betreft loopt de strijd over nagenoeg alle hoofdzaken en gelijken de door twee gezaghebbende mannen als vrucht van rijpe overweging ingediende programma's vaak niets op elkander.

Dit is natuurlijk alleen uit den aard der behandelde zaak te verklaren. De arbeidsverdeeling in het Indische staatsbestuur is nog zóó grof, vergeleken bij hetgeen men bijv. in Europa te dien aanzien vindt, dat ieder staatsdienaar casu quo tot uitoefening van bijna elke ambtelijke functie geschikt moet zijn. Wel zijn, het spreekt van zelf, de eischen, die men aan die uitoefening stelt, milder dan daar waar eene meer verfijnde arbeidsverdeeling sinds lang is doorgedrongen; maar daartegenover staat dat de ambtenaar, om in zoo velerlei bemoeienis niet al te zeer te kort te schieten, iemand van zeer algemeene ontwikkeling behoort te zijn.

. . . .

Niet alleen „het *Vaderland* en eenige andere dagbladen" willen de opleiding van Europeesche bestuursambtenaren tot het Europeesch gebied van Nederland beperken, maar in de eerste plaats de Indische Regeering en hare adviseurs, die toch zeker evenzeer in staat geacht mogen worden de opvoeding in Indië met die in Europa in het algemeen te vergelijken als de oud-hoofdambtenaar. En zij wil daarmede geenerlei rechten of aanspraken van in Indië geborenen verkorten, maar dezen veeleer in staat stellen, op den voor hen minst kostbaren weg zich ernstig voor te bereiden om geschikt te worden voor de bekleeding der hooge door hen geambieerde ambten.

Wie zulke bedoelingen miskent en scheef voorstelt, en met gezochte aanhalingen uit „Het Volk" en zinspelingen op „Christelijke beginselen" rassenquaesties in deze zaak tracht te betrekken, wijkt van den waren weg zeer verre af en wekt zelf twijfel aan den ernst zijner bedoelingen. Men kan zeker zijn, dat een ernstig minister zulk geschrijf niet als gewenschten steun aanvaarden, maar met een *non tali auxilio* terzijde leggen zal.

Immers er is hier geene quaestie van rasbevoorrechting, daar geheel onafhankelijk van de afstamming in onze koloniën alle rangen in elken tak van dienst voor de meest geschikten bereikbaar zijn; geene quaestie van uitsluiting der „andere maatschappelijke lagen", waarvan „Het Volk" spreekt, daar juist wanneer de Regeering de geheele opleiding betaalt, de mededinging voor alle lagen mogelijk is gemaakt; en geene quaestie van Christelijke beginselen, die toch zeker bij eene opleiding in Indië niet beter gewaarborgd zijn dan hier te lande.

Wij hebben nu eenmaal in Indië vooralsnog een bestuurssysteem waarbij Europeesche bestuurders als zoodanig de voogden der Inlandsche bestuurders moeten zijn. In vroegere jaren was het verschil tusschen die voogden en die pupillen, ook wanneer de eersten in de kolonie waren opgevoed, altijd groot genoeg om de voogdij te rechtvaardigen. Die dagen zijn voorbij. Er zijn reeds Inlandsche ambtenaren, die den hoogsten in Indië bereikbaren graad van ontwikkeling in Europeesche richting hebben bereikt en hun aantal breidt zich geleidelijk uit. Door bestendiging der opleiding van Europeesche ambtenaren in Indië zou men weldra allen redelijken grond van bestaan aan het Europeesche bestuurscorps ontnemen, want de Inlandsche aristocratie levert een veel grooter aantal geschikte jongelieden dan de zooveel minder talrijke klasse der Indo-Europeanen, en zij vertrouwt die zonen gaarne aan goede Europeesche families toe voor volledige opvoeding in een Indisch-Europeesch milieu.

Nu zou men eene discussie kunnen openen over de voor- en nadeelen der opleiding in zulk een milieu, vergeleken bij die in een waarlijk Europeesche maatschappij, maar dan zou men toch al te ver afwijken van het doel en van de practische wegen, die tot deszelfs bereiking openstaan.

Immers verschil tusschen de resultaten van beiderlei opvoeding is er ongetwijfeld, ook naar het oordeel van al die menschen van „gemarqueerde maatschappelijke positie", wier aanwezigheid te Batavia volgens den oud-hoofdambtenaar een waarborg is voor eene „behoorlijke Europeesche opvoeding" aldaar. En ons bestuurssysteem is nu eenmaal gebaseerd op de voorkeur voor de geheel Europeesche opvoeding, zoodat eene goede toepassing onzer hoogste bestuursbeginselen ondenkbaar is, wanneer men niet bij de opleiding der Europeesche ambtenaren met alle krachten streeft naar opvoering van het soortgelijk verschil tot den hoogsten, edelsten graad.

Dit wil trouwens ook het ontwerp van den Minister, maar de door hem gekozen weg ter bereiking van het doel wijkt van den door de Indische Regeering aanbevolen af. De Minister wil de verkeerde gevolgen eener opleiding in Indië van ambtenaren, wier Europeesche karakter de reden van hun bestaan uitmaakt, langs eenen omweg trachten te corrigeeren, de Indische Regeering wil ze elimineeren. En waar nu tot opheffing der bezwaren, die de Minister tegen die elimineering opperde: hoofdzakelijk de vrees van te gering aanbod van candidaten, een afdoend middel aan de hand wordt gedaan, blijven wij hopen, dat de Minister dat middel zal durven en willen aanvaarden of anders zich zal willen bepalen tot voorloopige handhaving van den status quo, die volgens het oordeel van vele bevoegden de voorkeur verdient boven de ontworpen regeling.

INGEZONDEN.

EEN EERESALUUT!

Geachte Redactie,

In het vorige nummer van het „Kol. Wbl." schrijft L.... onder bovenstaand opschrift o. m.: „*Hij*" (de vorst van Badoeng) *aanvaardt den zelfgewilden krijg* ..." Zou de geachte schrijver, den lezers van dit blad ook eens willen aantoonen, dat het bloedbad, waartoe onze troepen volgens L... *gedwongen* waren, werkelijk een gevolg is geweest van onrecht, uitgaande van Balische, niet van onze zijde? Want daarop komt toch feitelijk alles aan. In Indië heeft in den laatsten tijd het bloed in stroomen gevloeid; ook vrouwen en kinderen zijn eerst bij honderden tegelijk „neergelegd"; nu op Atjeh nog geregeld, *bij ongeluk*. En nu weer die groote menschenslachtingen op Bali! Ligt de schuld werkelijk bij de Baliërs, dan kunnen wij met een Eeresaluut bij het héroïsch verscheiden van het Badoengsche en Tabanansche hof volstaan, maar anders . . . . .

Niemand heeft zich hier te lande iets om den aanstaanden strijd op Bali bekommerd, ook niet de pers, ook geen lid van de Staten-Generaal. 'k Heb er over geschreven, vóór de expeditie begon, in de „Telegraaf" van den 18den Juli 1905 en in het Weekblad „De Amsterdammer" van den 12 Augustus jl. Niemand, die er iets tegen in bracht. Nu begint zich echter in enkele persorganen meêgevoel te uiten.

In de Troonrede werd de aanstaande Oorlog met Bali noodzakelijk genoemd, omdat de vorsten niet aan onze *matige* eischen hadden willen voldoen. Dat woord *matige* klinkt vreemd. Waren het *gerechtvaardigde* eischen?

L... zal, hoop ik, wel zoo goed willen zijn in het volgende nummer van dit blad aan te toonen: dat werkelijk de vorsten van Badoeng schuld zijn aan het vergoten bloed.

Daarvoor is noodig den hoofdinhoud mede te deelen van het bestaande contract en van het ultimatum, door den Gouverneur-Generaal aan de vorsten gesteld.

Dankende voor de opname.

's Gravenhage, 1 October 1906. M. J. WIESSING.

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West'' in de maanden Augustus en September 1906.

Mej. Nora Schalkwijk	Amsterdam	*f* 1.50	lid.
Heer. Prof. Hector Treub	〃	2.50	〃
〃 N. J. Heijbroek	〃	2.50	〃
〃 Th. G. Schill	〃	2.50	〃
〃 D. Da Costa	〃	1.50	〃
Mej. J. Pierson	〃	2.50	〃
Heer Klaas de Vries	〃	1.50	〃
〃 Bueno de Mesquita	〃	2.50	〃
Mevr. de Wed. P. van Wijk—Temmen	〃	1.50	〃
Heer J. Th. P. Gonggrijp	〃	2.50	〃
〃 G. J. A. Steen	〃	2.50	〃
〃 G. H. Pannekoek	〃	5.—	don.
〃 S. Abramsz	〃	1.50	lid.
Mej. J. Everwijn Lange	〃	1.50	〃
〃 Rica Palache	〃	2.50	〃
Heer B. J. Ouëndag	〃	2.50	〃
〃 Th. Boersma	Apeldoorn	1.50	〃
〃 W. H. Bogaardt	Breda	2.—	〃
〃 Raden Soetan Casajangan Saripada	Haarlem	1.50	〃
〃 E. A. Reep	's-Gravenhage	1.50	〃
〃 Alex. Mackintosch	〃	1.50	〃
Mevr. E. van Gelder geb. Roodschild	〃	1.50	〃
Heer V. J. van Marde	〃	1.50	〃
〃 W. Bosch	〃	2.50	〃
〃 J. A. A. F. Quentin	〃	3.—	〃
Mevr. Quentin	〃	3.—	〃
Heer F. C. H. Darlang	〃	10	don.
〃 A. C. Harting	〃	1 50	〃
〃 H. T. N. Taijlor Kraay	〃	2.50	lid.
〃 A. Suermondt	〃	6 —	don.
〃 J. A. Th. Gordtmans	〃	1.50	〃
〃 A. A. de Jongh	〃	1.50	〃
〃 J. Eschbach	〃	5.—	don.
〃 Mr. F. C. H. Lorch	Nijmegen	1.50	lid.
〃 A. Berends	〃	2.—	〃
〃 Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys	Paramaribo	2.50	〃
〃 A. Ghysels Mzn.	Rijswijk	2.50	〃
〃 Th. C. Gerth van Wijk	Vollenhoven	3.—	〃

Aan Donateurs, Leden en Abonn., *die verhuizen* of het *weekblad niet geregeld mochten ontvangen*, wordt verzocht hiervan *kennis te geven aan den Administrateur*, *Verhulst straat* 51, *den Haag*.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids, October 1906.

De inlandsche gemeente-ordonnantie, door R. A. Kern. — Scheikundige arbeid in Nederlandsch-Indië, door Dr. M. Greshoff. — De keuring van gaba en rijst benoodigd voor het Nederlandsch-Indisch leger, door A. A. J. C. Hoorn. — Nadere berichten omtrent den Hedjaz-Spoorweg, door Moekhbir. — Westersche en Oostersche opvattingen van den dood, door A. von Schmidt auf Altenstadt. — Varia: Overeenkomsten met Inlandsche vorsten. — Maandelijksche revue van Brochures, enz. door J. E. de Meijier. — Koloniale Literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

De Indische Mercuur. 2 October 1906.

Een uitvoerrecht op kinabast, door v. G. — Een cacaokoning. — Verslag van cultuurproeven op Hawaï, door R. W. T. — Eenige opmerkingen betreffende de voordracht van den heer mr. J. H. Abendanon, door J. C. v. H. — Een causerie over Indië, door R. — Het streven van Japan in Oost-Azië. — Aardolie (twee nieuwe geschriften), door D. — Koloniaal Museum. — Verslag over het jaar 1905 van de inspectie van den Landbouw in West-Indië (vervolg). — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië. 1906. No. 17.

Zorg voor de openbare gezondheid in Indië, door M. van Geuns. — De inrichting van J. van der Steur te Magelang, door W. D. Koot. — De Djombangsche hulp-, spaar- en landbouwcredietbank (met foto's.) — De inwijding der lijn Damar-Toetoeng—Aloer-Nire — (met afb.), door W. d. G. — Indische indrukken. — Indische boosdoeners. Eene jachtpartij met noodlottigen afloop.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Aug. 1906.

Rapport omtrent coöperatieve credietinstellingen in Bengalen, uitgebracht aan het Departement van Financiën (Board of Revenue), door W. R. Gourlag, vertaald door E. L. K. Schmüling (vervolg). Het in eigen beheer nemen van de voeding der gevangenen in de gevangenissen in Nederlandsch-Indië, door W. — De opleiding der Nederlandsch Indische Bestuursambtenaren. (Het wetsontwerp).

Eigen Haard. 1906, No. 39.

Naar de comedie Stamboul, door Jeanne T.